НІВА

ГОД ВЫДАННЯ V
№ 14 (214)
3 КРАСАВІКА 1960 Г.
БЕЛАСТОК
ЦАНА 60 ГР.

• ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА •

29 МАЯ -III З'ЕЗД

Перадз'ездаўская кампанія Беларускага грамадска - культурнага таварыства ўваходзіць у апошні этап. Прэзідыум ГП БГКТ ужо канчаткова вызначыў тэрмін агульнага з'езду. Адбудзецца ён у Беластоку 29 мая г. г.

Часу засталося не многа, але дастаткова, каб зашпіліць усё на апошні гузік.

Асноўнай працай, якую трэба правесці ў гэтым тэрміне з'яўляюцца канферэнцыі аддзелаў. Ад таго, як яны будуць падрыхтаваны, у якім напрамку пойдзе на іх дыскусія, якія заданні паставяць яны да рэалізацыі, у значнай меры залежыць і праца будучага з'езду.

3 красавіка адбудзецца канферэнцыя Бельскага аддзела. Яна дасць пачатак наступным канферэнцыям, якія будуць адбывацца ў аддзелах на працягу красавіка і мая.

За перыяд ад другога з'езду ў цэлай краіне значна актывізавалася грамадскае жыццё. Гэты зрух бачым і ў дзейнасці нашай арганізацыі. З кожным днём узнікаюць усё новыя гурткі, пашыраецца іх уплыў на асяроддзе, але ёсць таксама і недахопы.

Таму ўсім дэлегатам на канферэнцыі, тым, якія збяруцца ў Бельску, і тым, якіх выбіраюць у іншых аддзелах, хочацца пажадаць, каб яны мелі на ўвазе цэлую сукупнасць нашага жыцця, каб да спраў падыходзілі з грамадскага пункту гледжання, каб дыскусія была прынцыповай, мэтанакіраванай, прасякнута вялікімі клопатамі аб далейшым развіцці Таварыства.

Плённай працы, таварышы!

КАНЦЭРТ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ МЕНШАСЦЕЙ У ВАРШАВЕ

У сувязі з 1000-годдзем Польскай Дзяржавы, у Дні асветы, кнігі і друку, 9 мая г. г. у Драматычным тэатры, які знаходзіцца ў Палацы культуры і навукі ў Варшаве адбудзецца канцэрт найлепшых самадзейных харавых, танцавальных і інструментальных мастацкіх калектываў нацыянальных меншасцей, пражываючых у Польшчы.

У канцэрце прымуць удзел мастацкія калектывы васьмі нацыянальнасцей: беларускай, украінскай, рускай, яўрэйскай, літоўскай, грэкаў, чэхаў і славакаў.

Калектывы прыбудуць у Варшаву на тры дні. 7 мая будзе праходзіць падрыхтоўка да канцэрта. 8 мая калектывы будуць выступаць з поўнымі праграмамі на эстрадах Варшавы. Урачысты канцэрт, які адбудзецца 9-га мая, будзе працягвацца дзве гадзіны. Кожны калектыў атрымае 17 мінут на выступленне. Зразумела, што ў такі кароткі час яны змогуць паказаць толькі найлепшыя нумары — жамчужыны сваёй праграмы. І таму канцэрт павінен быць надзвычай цікавым.

Усе калектывы, якія паедуць на канцэрт у Варшаву, працуюць ужо на ўсю моц, каб на канцэрце заняць пачэснае месца. Жадаем ім добрага фінішу.

В. Ш.

АЛЯКСАНДР СЛАЎ
САКРАТАР КАМІСІІ ЦК ПАРП
ПА НАЦЫЯНАЛЬНЫХ СПРАВАХ

УНІКАЦЬ ВА ЎСЕ СПРАВЫ ВЁСКІ і ЎСЁЙ ДЗЯРЖАВЫ

Многа ўжо пісалі мы на старонках цэнтральнага, як і нацыянальнаменшаснага друку, аб дасягненнях Таварыстваў у галіне культурнай і выхаваўчай працы. Аднак, калі возьмем пад увагу тое, што зараз робім, і тое, чаго не робім, або недастаткова добра робім, то несумненна, пераважаюць недахопы.

Мірнае спаборніцтва паміж сацыялізмам і капіталізмам знойдзе сваё рашэнне, перш за ўсё, у галіне эканамічнай.

Усе арганізацыі, у тым ліку Таварыствы нацыянальных меншасцей, іх актыў і члены, маюць абавязак уносіць свой уклад у справу перамогі сацыялізма. Калі не разглядаць тут міжнароднага аспекту, тады пытанне гэтае можна прывесці да двух асноўных заданняў:

1) Унікнуць ва ўсе справы вёскі і ўсёй дзяржавы, жыва і пераканаўча прадстаўляць і тлумачыць эканамічную палітыку партыі і ўрада і выклікаць уздым да рэалізацыі заданняў сямігадовага плана.

2) Паказваць працоўнаму грамадству, якім чынам дзякуючы сваёй штодзённай працы, дапамагае яно вырашаць паасобныя праблемы 7-гадовага плана.

Як вядома, III З'езд нашай партыі вызначыў народу акрэсленыя заданні аж да 1965 г. Прадугледжана тут развіццё прамысловай вытворчасці да 80 прац. і сельскагаспадарчай да 30 прац. Заданні гэтыя павінны выканаць рабочыя і сяляне.

Партыя наша глыбока падтрымлівае рабоча-сялянскі саюз. Селянін і рабочы, нягледзячы на нацыянальнае паходжанне, гэта сіла, якая стварае новае жыццё і новы лад. Наша партыя зберагае рабоча-сялянскі саюз, як зрэнку вока. Змагаецца з усімі спробамі расколу і разрознення працоўных з выпадку іх нацыянальнага ці грамадскага паходжання.

Тысячы сялян нацыянальных меншасцей працуюць у радах нарадавых, праўленнях сельскагаспадарчых гурткоў і іншых гаспадарчых арганізацыях. У народнай дзяржаве гэта лічыцца формамі ўдзелу ў кіраванні краінай.

ПЕРАБУДОВА ВЁСКІ

Беларускае, украінскае, літоўскае, славацкае і часткова рускае таварыства за асноўную тэрыторыю сваёй дзейнасці лічаць вёску.

Год яшчэ не мінуў, як партыя праявіла ідэю масавага развіцця сельскагаспадарчых гурткоў. Чым ж, сутнасці з'яўляюцца сельскагаспадарчыя гурткі?

Можна адказаць каротка: заданнем сельскагаспадарчых гурткоў з'яўляецца, перш за ўсё, павышэнне сельскагаспадарчай вытворчасці.

Як рэалізуецца гэтае заданне?

1 студзеня 1960 г. на агульную колькасць 40 857 вёсак больш чым у 21 000, так сказаць у 52 прац. вёсак, існавалі ўжо сельгасгурткі, якія згуртоўваюць 574 тысяч сялян. Самы высокі працэнтны паказчык атрымаўся ў ваяводствах: Катавіцкім (83,3), Кракаўскім (74,8), Гданскім (69,5), Быдгаскім (69), Жэшаўскім (67,6).

Параўнальна малы паказчык атрымаўся ў ваяводствах: Беластоцкім, Варшаўскім, Уроцлаўскім і Кашалінскім. У тых ваяводствах сельгасгурткі ўтвораны толькі ў 40 працэнтах вёсак.

Партыя не скрывае сваёй праграмы, у якой гаворыцца, між іншым аб перабудове вёскі і добраахвотнасці. Праграма застаецца нязменнай. Новае ў ёй заключаецца ў тым, што трактары і іншыя сельскагаспадарчыя машыны, якія складаюць грамадскую ўласнасць сельгасгуртка, працуюць на паасобных гаспадарках. Сяляне самі павінны вырашыць аб спалучэнні сваіх палеткаў.

І штораз больш яны гэта разумеюць. Наш актыў штораз лепш тлумачыць гэта. Ёсць ужо некаторыя вынікі.

Зразумела, у выніку недастаткова дзейснай працы актыву, сяляне аказваюць яшчэ супраціўленне. У некаторых паветах правыя элементы вядуць моцную агітацыю супраць арганізавання сельскагаспадарчых гурткоў, карыстаюцца пагрозамі і імкнуцца запалохаць актыў і прапаўнікоў ПЗКР распаўсюджваюць плёткі, што ездзяць агенты СССР, якія пераарганізуюць сельскагаспадарчыя гурткі ў сельскагаспадарчыя кааператывы.

Барацьба з варожай прапагандай вядзецца яшчэ далёка недастаткова. Гэта сведчыць аб тым, што не ўвесь актыў уключыўся ў гэтую барацьбу. Напрыклад: Галоўныя праўленні таварыстваў і іх мясцовыя гурткі, у асноўным, не арыентуюцца, як працуюць існуючыя сельскагаспадарчыя гурткі, і як праходзіць арганізаванне новых сельскагаспадарчых гурткоў на тэрыторыях, дзе яны дзейнічаюць. Колькі гаспадароў з асяроддзя беларусаў, украінцаў, літоўцаў, славакаў і рускіх прыступілі да сельскагаспадарчых гурткоў, а колькі не, і чаму? У якім размеры разгорнута варожая прапаганда ў гэтых асяроддзях і г. д.

(Працяг на стар

К. М. Касмачоў — «Напярэдадні»
(Дзяржаўны мастацкі музей БССР)

Весткі з БССР

БЕЛАРУСКІЯ ТРАКТАРЫ НА ФРАНЦУЗСКІХ ПАЛЯХ

На палях Францыі будуць працаваць трактары «Беларусь», выпрадукаваныя Мінскім трактарным заводам. Нядаўна Мінскі трактарны завод наведалі прадстаўнікі адной з французскіх фірм, каб пазнаёміцца з новымі мадэлямі трактара «Беларусь». Машыны спадабаліся спецыялістам і фірма падпісала кантракт на дастаўку трактараў «Беларусь» Францыі. Першы транспарт трактараў ужо гатовы.

ПІНСКАЯ ТУРМА ЛІКВІДАВАНА

Савецкі друк паведамляе, што вядомая калісьці турма ў Пінску ўжо закрыта. Турма ўзнікла ў 1900 годзе ў перыяд царскай улады. Пасля санацыйны ўрад саджаў туды польскіх і беларускіх палітычных дзеячоў, якія знаходзіліся тут у надзвычай цяжкіх умовах.

У апошні час, як прызналі прадстаўнікі мясцовых улад, разам з памяншэннем ліку ўсялякага роду злачынстваў на Беларусі, камеры турмы апусцелі. У сувязі з гэтым турма ліквідавана. Будынак зойме адна з фабрык мясцовай прамысловасці.

ЗАЛАТЫЯ АСІЛКІ БЕЛАРУСІ

Чатыры дні велізарны Палац спорту ў горадзе Саратаве быў месцам правядзення першынства Савецкага Саюза па класічнай барацьбе. Сёлетнія спаборніцтвы асаблівыя: выяўляюцца не толькі чэмпіёны, а і тыя, хто будзе абараняць гонар СССР на маючых адбыцца Алімпійскіх гульнях у Рыме. Вось чаму залатыя медалі 1960 года набывалі двайное значэнне. Высокае майстэрства беларускіх барцоў - асілкаў агульнавядомае. Але тое, што адбылося ў Саратаве, — сапраўды іх трыумф. Тут разыгрывался першынства ў чатырох вагавых катэгорыях, і ўсе чатыры залатыя медалі заваявалі прадстаўнікі сталіцы Беларусі.

Вось іх імёны: Алег Караваеў («Буравеснік»), Іван Коршунаў, Мікалай Чучалаў, Сяргей Залускі (усе — «Чырвоны сцяг»).

З БЕЛАРУСІ У АДЫС-АБЕБУ

Прамысловыя прадпрыемствы Беларускага адміністрацыйнага эканамічнага раёна закончылі адгрузку экспанатаў на прамысловую выстаўку ў сталіцы — Эфіопіі — Адыс-Абебу.

На выстаўцы будуць экспанавацца шматлікія віды вырабаў прамысловасці. Мінскія трактарабудаўнікі адправілі шырока вядомы трактар «Беларусь» МТЗ 5... Гэтая машына прызначана для работы з навяснымі, паўнавяснымі і прычэпнымі сельскагаспадарчымі машынамі і прыладамі, а таксама для прыводу ў дзеянне розных стацыянарных сельскагаспадарчых машын.

На выстаўцы таксама будуць дэманстравацца бульдозеры, швейныя машыны «Орша», гадзіннікі «Зара», дываны, фотаапараты «Эстафета», фанера.

Унікаць ва ўсе справы вёскі і ўсёй дзяржавы

(Працяг са стар. 1)

Унутраныя справы ў сельгасгуртках прадстаўляюцца па-рознаму. Некаторыя выявілі патрэбу пакупкі машын, а іншыя не. Значная частка гурткоў збірае ўласныя сродкі. Некаторыя ўжо сабралі і закупілі машыны або чакаюць на дастаўку. Аднак ёсць гурткі, якія або зусім не збіраюць сваіх сродкаў, або сабралі іх вельмі мала.

Таварыствы павінны ведаць, як пастаўлены гэтыя справы ў тых гуртках, якія знаходзяцца на тэрыторыі іх культурна - асветнай дзейнасці.

Многа дасягнулі сельскагаспадарчыя гурткі, але і многа ёсць новых задач, якія патрэбна вырашыць. Аб гэтым гаварыў генеральны сакратар Цэнтральнага Праўлення Сельскагаспадарчых гурткоў тав. Бадальскі: «Бачым вялікія магчымасці развіцця сельскагаспадарчай вытворчасці. Для гэтага трэба прыцягнуць да сельгасгурткоў свядомых, перадавых гаспадароў, каб як старшыні гурткоў, дзяліліся думкамі і вопытам з суседзямі».

Старшыня гуртка павінен мець кваліфікацыю кіраўніка невялікага прадпрыемства. У недалёкай будучыні ён будзе мець пад сваім упраўленнем значную колькасць машын, прадпрыемства вырабу будаўнічых матэрыялаў і супольна апрацоўваемую «рэштоўку». Патрэбны тут чалавек разумны.

Таксама высокія патрабаванні ставім перад кадрамі трактарыстаў. Курс прайшло ўжо 4 тысячы асоб. А ў гэтым годзе патрэбны яшчэ каля 12 000 трактарыстаў. Патрэбны нам некалькі тысяч кавалёў, слесараў і механікаў для забеспячэння рамонту машын. З падрыхтоўкай гэтых кадраў будуць, мабыць, большыя цяжкасці, як з падрыхтоўкай трактарыстаў. Таксама нялёгка будзе падшукаць людзей, якія б патрапілі здавальняюча весці рахункаводства гурткоў.

Усё гэта праблемы, якімі павінны і цікавіцца і дапамагаць у вырашэнні Таварыствы.

Возьмем для прыкладу зямлю Дзяржаўнага зямельнага фонда. Калі гэтая зямля не апрацоўваецца, або апрацоўваецца звычайна, без умовы, ці эксплуатуецца падрапежніцку, можа і павінна быць перададзена сельскагаспадарчым гурткам. Справа ў вытворчасці з соцен тысяч гектараў. Пашыраная настолькі дадатковая вытворчасць можа зрабіць вялікі ўплыў на змякчэнне нашых цяжкасцей м. інш. у галіне кармавой базы. Апрача таго, загаспадараваная зямля Дзяржаўнага зямельнага фонда можа стаць крыніцай даходу сельгасгурткам, раскрыць перад імі магчымасці на здабыццё патрэбных сродкаў, якія можна будзе прызначыць на ўсялякія важныя патрэбы, не карыстаючыся дапамогай Фонду развіцця сельскай гаспадаркі. Актыў Таварыстваў павінен закранаць гэтыя тэмы ў сваіх нацыянальных асяроддзях і заахвочваць іх да калектыўнай апрацоўкі зямельнага фонда.

У Ольштынскім ваяводстве сельгасгурткі ўзяліся загаспадараваць звыш 2400 гектараў, у Зялёнагурскім да гэтага часу 83 гурткі ўзялі звыш 2 600 га, ва Уроцлаўскім агульная колькасць зямлі, якую сельгасгурткі пераняли ад зямельнага фонда, складае звыш 2 тысячы гектараў. У паўднёвай частцы краіны — на падгор'і — многія паветы загаспадаравалі зялёныя пакосы (Быстрыца — 100 га, Валбжых — 365 га, Каменная Гара — 100 га). У Шчэцінскім ваяводстве 23 гурткі прынялі пастанову аб калектыўным выпасе жывёлы і аб пераняцці з прадпрыемства абароту заразной жывёлай 2 тысяч галоў жывёлы для падкормкі. Для павялічэння колькасці кармоў некаторыя гурткі пастанавілі вырошчваць кукурузу. Напрыклад, у Апольскім ваяводстве дагэтуль вырашана засеяць кукурузай 900 гектараў зямлі. У Кашалінскім ваяводстве сельгасгурткі распаўсюджваюць лозунг «кожны гаспадар вырошчвае кукурузу на 10 арах».

КАПІТАЛАЎКЛАДАННІ І ІХ НАПРАМАК

У ацэньваючых падліках, — гаварыў тав. Гамулка на I Усеагульным З'ездзе саюза сельскагаспадарчых гурткоў, — мы вышлі з прадпасылкай, што на працягу сямі год вёска павінна даваць уклад каля 80 мільярдаў злотых з уласных сродкаў. Сума гэтая знаходзіцца ў руках 3.5 млн. сялянскіх гаспадарак. Усе дзяржаўныя капіталаўкладанні, якія ўкладаем у прамысловасць, знаходзяцца ў адной кішэні. Такімі капіталаўкладаннямі лёгка распараджацца. Капіталаўкладанні вёскі раскіданы ў 3.5 мільёна кішэняў і імі гаспадарыць нялёгка. Калі гаварыць аб рабочым класе, аб тых людзях працы, якія жывуць з фонда заработнай платы, дзяржава можа свабодна рэгуляваць іх набыўчую здольнасць згодна з планам. Затое, калі разыходзіцца аб планавым акрэсленні ўзроўню спажыцця сялян, такіх магчымасцей няма. Селянін мае адну крыніцу сродкаў, якія выкарыстоўвае і на капіталаўкладанні і на спажыванне. Дзяржава дае магчымасці селяніну мець даход, а ён скарыстоўвае яго на тыя ці іншыя патрэбы... Купляе матацыклы, усялякага роду хатнія абсталяванні і іншыя, тым падобныя, прадметы. Замест таго, каб пабудаваць патрэбны ў гаспадарцы кароўнік, скажа: з гэтым яшчэ пачакаю, лепш пабудую дом. Вядома, на вёсцы таксама трэба мець дзе жыць. Ніхто не пярэчыць. Аднак жыллёвае будаўніцтва — гэта капіталаўкладанні спажывальнага характару.

Што значыць укладаць капіталы ў сельскую гаспадарку з мэтай павышэння сельскагаспадарчай вытворчасці?

Гэта значыць, развіваць на навейшым узроўні, значыцца, перш за ўсё механізаваць сельскую гаспадарку. Няма патрэбы тлумачыць, што толькі нязначная частка, частка самых багатых сялян, мае сродкі на механізацыю сваіх гаспадарак. Пераважная большасць вёсак не мае магчымасцей паасобнай механізацыі сваіх гаспадарак».

Адсюль нарадзілася думка аб фондзе развіцця сельскай гаспадаркі.

Актыў нацыянальных Таварыстваў павінен зрабіць вялікія крокі ў тым напрамку, каб сялянам нацыянальнаменшасных груп, якія не разумеюць або папалі пад уплыў адсталых элементаў, растлумачыць, што механізацыя з'яўляецца адзіным сродкам да павышэння прадукцыйнасці працы. Да прыкладу неабходна прыводзіць гурткі, дзе сяляне зацікаўлены ў механізацыі і сельскагаспадарчай асвеце, конкурсах і пладовых выстаўках, у арганізацыі ачысткі палёў ад пустазелля і ўсялякіх раслінных шкоднікаў, а таксама ў калектыўным загаспадараванні вялікіх лугавых масіваў, удасканальванні працы водных суполак, вырошчванні стручкавых раслін, кукурузы; у калектыўнай куплі ўгнаенняў, насення збожжа, бульбы і г. д.

Трэба заўсёды памятаць, што праблема росту сельскагаспадарчай вытворчасці ў Польшчы складае адну з цяжэйшых, а тым самым і важнейшых праблем у развіцці нашай народнай гаспадаркі.

«Не можам утрымліваць сельскай гаспадаркі, — гаварыў тав. Гамулка, — на тым узроўні вытворчасці, на якім яна зараз знаходзіцца, а пры дапамозе старых, традыцыйных метадаў працы, якімі мы зараз карыстаемся на гаспадарцы, вытворчасць павысіць немагчыма. Не будзем сябе ашукваць — немагчыма... Селянін працуе многа, селянін працуе цяжка, а вынікі яго працы — слабыя, непрапарцыянальна малыя. Людзі не раз з захапленнем выказваюцца аб амерыканскай сельскай гаспадарцы. А ці ведаеце, што амерыканскі земляроб прадукуе столькі, што корміць яшчэ 30 іншых асоб.

А ў нас, таварышы? На агульную колькасць земляробаў у краіне, у сельскай гаспадарцы працуе каля 40 працэнтаў. А вынікі? — Няма ўдосталь свайго хлеба, не хапае нам харчоў, і трэба імпартаваць іх. Калі далей разважаць над прыкладамі з іншых краін, дык у амерыканскай сельскай гаспадарцы на пасеў, апрацоўку, на ўборку, на малацьбу ці засілосванне 1 гектара кукурузы трэба 2—3 рабочыя дні. Зараз у Савецкім Саюзе два чалавекі вырошчваюць 100 гектараў кукурузы. Якім чынам? Дзякуючы механізацыі сельскай гаспадаркі. Замест чалавека працуе машына. Чалавек кіруе машынай, якая замяняе цяжкую працу многіх людзей. Жывем у перыядзе хуткага развіцця тэхнікі, у перыядзе спадарожнікаў і міжпланетных ракет. А мы? Мы яшчэ сеем з плахты. Хочам павысіць культурны ўзровень. Хочам рэалізаваць справядлівыя імкненні вёскі і ўсяго народа: лепш жыць. Каб лепш жыць, трэба больш прадукаваць, выдатней працаваць, ісці з прагрэсам, з тэхнікай, з развіццём. Кінуць старыя, адсталыя традыцыі і ўключыцца ў новую плынь свету.

Я праводзіў водпуск у Балгарыі, — гаворыць далей тав. Гамулка. — Балгарыя — гэта перш за ўсё земляробчая краіна, сёння ўжо ў 100 працэнтах скалектывізаваная. Ці думаеце, што балгарскі селянін — іншы чалавек, як наш. Такі самы ён селянін, такі самы чалавек. Толькі іншыя тут традыцыі. Балгарскі селянін раней пераканаўся, што самай выдатнай з'яўляецца калектыўная гаспадарка. Нашай польскай вёсцы, нашаму польскаму селяніну застаецца толькі моцна пазайздросціць гэтай невялікай, якая нядаўна была яшчэ неіндустрыяльнай, а зараз у хуткім тэмпе развівае сваю прамысловасць, Балгарыі.

Адна трэцяя будынкаў балгарскай вёскі — гэта новыя дамы. Дзяржава не выдзяляе на гэта ніякіх пазык. Сяляне будуюць самі. Адкуль бяруць сродкі? Ці ім так добра жывецца?

Прыйшлося мне пагаварыць з імі. Іх дамы — не якія - небудзь закануркі. Гэта дамы з 5 — 6 пакоямі, мураваныя, крытыя дахоўкай, з высокімі пограбамі.

Я спытаў, колькі яны каштуюць. Мне адказалі: больш - менш год, паўтара года працы селяніна з сям'ёю ў сельскагаспадарчым кааператыве. А многа зарабляеце ўдзень? Не, яшчэ не многа. За працадзень, у сярэднім плацяць там 20 з лішнім лев. Але ў чым справа? У балгарскіх сялян ёсць глыбокае пачуццё салідарнасці. У сельгаскааператывах ёсць будаўнічыя брыгады і адны другім дапамагаюць, і нікога аб гэта прасіць не трэба. Гэта вынік унутранага пачуцця абавязку і ўласнай зацікаўленасці. Кожны балгарскі селянін сам загатаўляе будаўнічыя матэрыялы, а купляе толькі тое, чаго сам не можа зрабіць, — дрэва, аковы і т. п. Усё іншае робіць сам. Калі будуе адзін селянін — уся брыгада дапамагае яму. Наладжана калектыўная вытворчасць.

Так прадстаўляюцца гэтыя справы ў нашых братоў балгараў.

А ў Савецкім Саюзе? Тут прыкмячаецца надзвычай інтэнсіўны рост вытворчасці калгасаў, у некалькі разоў павысіўся рост па вытворчасці мяса, малака і кармоў. Ад 1953 г. калектыўная савецкая сельская гаспадарка вышла на дарогу такога развіцця, што праз некалькі год стане перадавой сельскай гаспадаркай свету. Такой з'яўляецца рэчаіснасць. Праз некалькі год пераканаецца ў гэтым кожны скептык».

ВЁСКА І МОЛАДЗЬ

На З'ездзе сельгасгурткоў многія ўдзельнікі спрэчак закранулі пытанне адплыву моладзі з вёскі.

Тав. Гамулка растлумачыў гэтае пытанне наступным чынам: «Перш за ўсё, не ўся моладзь уцякае. Малады застаюцца і на гаспадарцы. Яшчэ дагэтуль існуе на вёсках раздробленасць гаспадарак. Але не ў тым справа. За кожнае маладое пакаленне адказвае тое пакаленне, якое яго выхоўвае, якое нарадзіла яго на свет. Старэйшыя адказны за моладзь. Хочаце, каб моладзь праяўляла жывое зацікаўленне сельскай гаспадаркай? Здзіўляецеся, што моладзь з пагардай глядзіць на сваю гаспадарку. Чым жа яна мае захапляцца. Вашым карпеннем, нізкай вытворчасцю працы, нізкакультурнасцю, тэхнічнай і гаспадарчай адсталасцю вёскі? Хочаце, каб гэтым захапляліся вашы сыны? Не. Не будуць яны гэтым захапляцца. Яны жывуць у іншым часе. Вы, старэйшыя, павінны стварыць маладым такія ўмовы, каб яны зацікавіліся сельскай гаспадаркай. Асноўным з гэтых сродкаў з'яўляецца механізацыя сельскай гаспадаркі. Увядзіце шырокую тэхніку на вёсцы і тэхніка прыцягне ўвагу маладых. Выкарыстайце здабыткі навукі ў галіне сельскай гаспадаркі. Скарыстайце іх практычна на вёсцы. Убачыце, што моладзь зацікавіцца».

КОНЬ ЦІ ТРАКТАР?

Сельгасгурткі Гданскага ваяводства за ўласныя складчыны і пры дапамозе фонду развіцця сельскай гаспадаркі да 15 студзеня закупілі 86 трактараў з камплектамі машын і 84 малацільныя агрэгаты. Гэта многа ў параўнанні з Беластоцкім і Келецкім ваяводствамі, дзе да канца мінулага года сельгасгурткі купілі ўсяго 27 трактарных камплектаў.

Чаму там так добра «ідуць» машыны? Як гаспадары аблічваюць сабе выгоднасць трактарных работ? Сяляне з практыкі ведаюць, колькі коней трэба, а колькі залішне. Маем такія вёскі, у якіх значна больш коней, чым у сярэднім у краіне (часта 20 і больш на 100 гектараў зямлі), вёскі, у якіх марнатраўства ў гэты перыяд стала асабліва абураючым. Прапаганда механізацыі вёскі, гаспадарская калькуляцыя могуць зрабіць уплыў на значнае памяншэнне колькасці коней. Адзін гаспадар з Уроцлаўскага ваяводства гаворыць, што на тры механізаваныя 8-гектаравыя гаспадаркі, калі трактарамі араць зямлю, патрэбны будзе толькі адзін конь, якога гэтыя тры гаспадаркі павінны гадаваць. Вывад вельмі трапны і ў многіх выпадках напэўна рэальны і магчымы да застасавання.

У гэтай справе можа быць яшчэ шмат іншых правільных ідэй. Зараз на вёсках многія актывісты арганізуюць гутаркі на тэму абмежавання гадоўлі коней. Такія гутаркі могуць дапамагчы вырашыць гэтую справу. Актыў Таварыстваў павінен арганізаваць гутаркі ў сваіх гуртках або спецыяльна арганізаваць сустрэчы з сялянствам.

ШТОРАЗ ГОЛЬШ НОВЫХ ПРАБЛЕМ СТАВІЦЬ ПЕРАД НАМІ ЖЫЦЦЁ

На вёсцы ёсць вельмі многа людзей, якія ідуць за прагрэсам і механізацыяй сельскай гаспадаркі. Гэтак маецца справа і ў асяроддзях нацыянальных меншасцей. Таварыствы павінны дапамагаць у гэтай справе мясцовым партарганізацыям. Таварыствы карыстаюцца аўтарытэтам у сваіх асяроддзях, маюць свой актыў, які на жаль, не вельмі ведае, з чым пайсці да сялян і як адказаць на рад канкрэтных і практычных, пастаўленых сялянамі пытанняў. Сутнасць справы заключаецца ў тым, каб арганізаваць сходы, гутаркі і дыскусіі ў сельгасгуртках ці на вёсках, дзе няма гэтых гурткоў, і даць сялянам поўны вобраз палітыкі нашай партыі на вёсцы.

Жыццё не стаіць на месцы. Жыццё рухаецца ўперад. Пастаянна развіваецца навука, тэхніка і растуць патрэбы насельніцтва. І гэта ставіць перад намі ўсё больш і больш новых праблем і заданняў, якія неабходна вырашыць. Наша праца сярод вясковага насельніцтва і ў сельскагаспадарчых гуртках пракладае дарогу для сацыялістычнай перабудовы вёскі. Таму гэтая праца патрабуе шмат імкненняў, развагі і ўстойлівасці. Не стаяць на баку, а паслядоўна рэалізаваць важныя пастановы II Пленума ЦК нашай партыі.

АЛЯКСАНДР СЛАЎ

Увага, мастацкія гурткі!

ПАЗЫЧАЛЬНЯ

Улічваючы цяжкасці, на якія натыкаюцца гурткі мастацкай самадзейнасці пры падборцы рэпертуару, Галоўнае праўленне Беларускага грамадска - культурнага таварыства адкрывае пазычальню рэпертуарнага матэрыялу.

Шырэй аб гэтай цэннай ініцыятыве ГП БГКТ, а таксама аб рэпертуарным матэрыяле, які ўжо мае ГП БГКТ, і аб спосабах яго атрымання напішам у наступным нумары.

Пазычальняй могуць карыстацца ўсе калектывы мастацкай самадзейнасці, і ў першую чаргу — тэатральныя.

Мой ранні сон парушыў Фама Філімоныч, які прыйшоў паліць у печы.

Я паглядзеў на гадзіннік — праз сорак мінут заняткі.

— Добра, што разбудзіў, — усміхнуўся я старому, — а то праспаў бы царства нябеснае.

Стары нічога не адказаў і пачаў вазіцца каля печы. Я ніяк не мог «раскусіць» яго, хоць і намагаўся гэта зрабіць. Прашчупваў мяне таксама і Фама Філімоныч.

Сёння прышло мне ў галаву праверыць старога нечаканым прамым пытаннем:

— Сыны твае камуністы?

— Гэта чаму? Не-не! Старшы, праўда, хацеў запісацца, але я адраіў яму, можна і так пражыць... Часы мяняюцца. Думаеш адно — выходзіць другое... А вы, відавочна, былі ў камуністах? — спытаў ён.

— Не, — выпаліў я, — можна і так пражыць! Клопаты лішнія і непрыемнасці...

Дзед адчуў іронію, спусціў вочы і выйшаў.

Пануры, але заўсёды акуратны, Канстанцін сёння на заняткі не прыйшоў. Замест яго з'явіўся Пахітун. Прыкмеціўшы па яго вачах, што ў яго нейкі незвычайны настрой, я дастаў пачатую бутэльку і запрапанаваў «расправіцца» з ёю. З гэтай мэтай мы накіраваліся ў яго пакой.

Асушыўшы шклянку, Пахітун пад вялікім сакрэтам расказаў аб надзвычайным здарэнні.

Аказваецца, Канстанціна сёння ноччу накіравалі ў самалёце на выкідку недзе пад Разань. Яму далі радыёстанцыю і пісталет «ТТ». Самалёт вярнуўся

(Працяг на стар. 4—5

69

Літаратурная старонка

Трыбуна Беларускага літаратурнага аб'яднання ў Беластоку № 22

Да 90-й гадавіны з дня нараджэння У. І. Леніна.

MAKSYM TANK

CHATA GORALA

Czy w dzień, czy w nocy —
Szumi Poroniec,
Falą błękitną
Chłoszcze brzeg stromy,
Na progi spada
Hucząc i dzwoniąc,
Po turniach hasa
Na świata strony.

Mieni się w słońcu
Lustrzana woda
I Tatry z barwą
Toni swej scala.
Pośród ciernistych
Świerków i jodeł
Stoi na zboczu
Chata górala.

Chata górala —
Odbicie wierne
Tysiąca zagród
Krainy orlej:
Stateczne ściany
Z świerkowych bierwion,
Żywy ornament
Pod strzechą smolną.

Czemuż więc tylko
Ta jedna chata
W powodzi uczuć
Wezbranych tonie?
Z odległych krajów,
Z całego świata
Pytają ludzie
O drogę do niej.

— Niegdyś tu mieszkał
Włodzimierz Lenin, —
Tak się zaczyna
Gawędy wątek.
I mówi gazda,
Potok wiosenny,
I halne wiatry,
I szczyt Giewontu.

Więc mówi gazda
Wylewnym basem
O tym, co przyjaźń
Lubił, swobodę,
Czyje oblicze
Po wieczne czasy
Zostało w sercu
Jego narodu.

Więc potok mówi,
Że Lenin słuchał
Melodii fal tych,
A halne wiatry —
Że w czasie burzy
I zawieruchy
Nosiły myśli jego
Za Tatry.

Więc Giewont mówi,
Że właśnie Lenin
Na wschód spoglądał
Z tego to szczytu.
Przez chmury widział,
Jak hen zza Pienin
Wschodziła zorza
W kraju ojczystym.

Stoi na zboczu
Chata górala.
Świerki i jodły
Prężą się strojnie.
I wiosny powiew
Ślą dołom hale.
Czy w dzień, czy w nocy —
Szumi Poroniec.

Пераклаў РЫГОР ЛЯСУЕН

Ніва» сваім нараджэннем абудзіла дрэмлючы ў нашым народзе характэрны яму лірызм. Многія людзі рознага веку ўзяліся за пяро, каб дзяліцца сваімі перажываннямі і ўражаннямі з «Нівай», а праз яе з «лірычнымі душамі» нашага насельніцтва.

Асабліва звязалі свае надзеі з «Нівай» людзі, якія вырашылі ўнесці цагл'нку сваеасаблівых уражанняў у гмах беларускай культуры ў Польшчы (а мо' і не толькі). Маем на думцы перш за ўсё тых, хто спрабуе свае сілы ў паэзіі ці прозе. Над імі і хочам затрымацца.

Што ж, складанне вершаў — заняткі вельмі карысныя — выпрацоўваюць іншыя якасці ў чалавека, чымсьці гарэліца ці карты. Таму вельмі цешымся, што за мінулыя чатыры гады (1956—1959) з'явілася на старонках «Нівы» каля 70 аўтараў паэтычных і празаічных твораў (маем на ўвазе творы і з апошняй старонкі).

Ці з гэтымі ўсімі аўтарамі трэба спалучаць надзеі, што яны ўрастуць у літаратурную ніву? — хіба не. Але нам здаецца, і маем падставы думаць, што гэтыя аўтары, у большым ці меншым працэнце, цікавяцца літаратурай і з'яўляюцца яе прапагандыстамі ў сваіх асяроддзях — а гэта ўжо штосьці!

Нават не можам мець і жалю да тых людзей, якія за чатыры гады надрукавалі (напісалі) па адным вершы (бо мабыць «Ніва» не такая ўжо непрыхільная, каб не дапамагла развівацца маладым талентам і не змяшчала іх твораў — пэўна іх не дасылалі?). Многім здараецца ў жыцці напісаць верш ці некалькі твораў, тым больш хочацца бескрытычна іх надрукаваць. Аўтараў, што надрукавалі ў «Ніве» за чатыры гады па адным вершы, налічваецца каля 40-ка. Іх мы, на жаль, залічваем хутчэй да

большую колькасць аўтарскіх вечароў далі Віктар Швед, Алесь Барскі і Яша Бурш. Нам аднак здаецца, што гэтая няроўнасць, у пэўным сэнсе, вынікае з нашых арганізацыйных непаладак, раскіданасці аўтараў па розных гарадах краіны і небагатых літаратурных запасаў некаторых нашых паэтаў.

Заўсёды аднак смялей гаворым аб пройдзеным шляху, аб недахопах і дасягненнях мінуласці. Часам адважна гаворым і аб планах на будучыню, тады, калі яны ляжаць яшчэ ў пялёнках праектаў. Горш, калі прыходзіцца рэалізаваць гэтыя планы, калі трэба стаць твар у твар з цяжкасцямі. І вось, напрыклад, нядаўна мы планавалі, гаварылі, што будзем выдаваць, як толькі будзе матэрыял, зборнічкі паасобных аўтараў. Некаторыя паэты дасягнулі немалых творчых вынікаў.

Як жа сустрэлі нашыя ўлады Таварыства гэтыя вынікі?

Якія ж перспектывы маюць гэтыя дасягненні і іх аўтары.

Яша Бурш, маючы некалькі зборнічкаў у рукапісах, не можа быць выданы, бо не трымаецца традыцыйнай формы, незразумелы. Алесь Барскі, зразумелы, не можа быць выданы бо (??) яшчэ не распрададзены зборнічак «Рунь».

Некаторыя людзі не могуць уявіць, што калі прададзена 1000 экзэмпляраў «Руні», дык ужо выпадае на кожных 200 чалавек беларусаў у Польшчы адзін экзэмпляр. А возьмем для параўнання выданні на польскай мове: 5000 экзэмпляраў — гэта ўжо вялікі тыраж у Польшчы. І што ж, калі ён разыйдзецца, дык выпадае адзін экзэмпляр на 5 800 чалавек, — гэта значыць, у 29 разоў менш, чым у папярэднім выпадку. Гэтым мы не хочам сказаць, што беларусы ў Польшчы больш свядомыя і больш купля-

Перадз'ездаўская дыскусія

ШТО ЗРАБІЦЬ, КАБ АД ПРЫБЫТКУ ГАЛАВА НЕ БАЛЕЛА?

аматараў, чым да стваральнікаў літаратурнага багацця. Думаем, што яны і самі не называюць сябе літаратарамі.

Нельга валодаць вельмі складаным майстэрствам літаратара, не прысвячаючы яму штодзённа некалькіх гадзін мазольнай працы.

Мы маем жаль да тых аўтараў, якія дазволілі назваць і назвалі сябе паэтамі ці празаікамі (і трэба сказаць, што мелі на гэта падставы) і не выказваюць дастатковай актыўнасці ў працы над дасканаленнем свайго майстэрства, не валодаюць тэмай, не выказваюць творчай ініцыятывы.

Замест творчай актыўнасці ў іх наглядаецца пэўны спадак. Напрыклад, Андрэй Сошка ў 1956 г. надрукаваў адзінаццаць вершаў, у 57 г. — 5, у 58 г. — 0, у 59 г. — 5; Уладзімір Гайдук — у 56 г. — 12 вершаў, у 57 г. — 10, у 58 — 2, у 59 — 1; Віктар Швед — у 1957 г. — 7, у 58 г. — 8, у 59 г. — 0; Алесь Свісёк — у 1958 г. — 4, у 59 г. — 1. І, на колькі нам вядома, гэтыя паэты мелі тое аўтарскае шчасце, што большасць высыланых да рэдакцыі іх вершаў змяшчалася ў газеце.

Кожны з менш ці больш вядомых паэтаў мае штосьці на апраўданне сваёй неактыўнасці: перагружанасць грамадскімі абавязкамі, духоўнымі хістаннямі, ці магчыма, дробнымі непаразуменнямі з рэдакцыяй, але гэткія матывы, нам здаецца, не маюць глыбокага сэнсу, і паэты, якіх гэта датычыць, павінны прызнацца, што не прадумалі свае творчыя абавязкі.

Аднак, мяркуючы аб нашых паэтах і іх літаратурнай дзейнасці, нельга абмежавацца толькі выступленнямі на старонках «Нівы». Нашыя паэты здабылі сабе асаблівую папулярнасць аўтарскімі вечарамі, якіх адбылося шмат у 1959 годзе. За няпоўныя 2 гады (ад моманту арганізацыі літаратурнага аб'яднання) на Беласточчыне было праведзена каля 20 аўтарскіх вечароў і ў Варшаве 14. Гэтыя вечары зрабілі вельмі карысную прапагандную работу для нашага БГКТ і наогул беларускай мастацкай культуры ў Польшчы. Шкада толькі, што ў апошні час неяк рэдка адбываюцца літаратурныя творчыя семінары, якія зближаюць паэтаў у іх асабістых, шчырых размовах. Гэтую памылку неабходна ліквідаваць.

Вялікую радасць для паэтаў і беларускага насельніцтва зрабіў першы зборнічак «Рунь», які выйшаў з друку ў 1959 г.

Падводзячы вынік дзейнасці літаратурнага аб'яднання наогул ў 1959 годзе, трэба сцвердзіць, што ён быў плённым. Праўда, плён гэты падрыхтавалі маладыя літаратары далёка не роўным укладам працы. Най-

юць кніжак. Хутчэй наадварот. Толькі няма патрэбы непакоіцца, што хутка будзем святкаваць гадавіну нараджэння «Руні», а яна яшчэ і не разыйшлася, дык гэта не значыць, што не можа паспяхова распрадавацца іншае выданне, выдадзенае Таварыствам.

А якая ж паэзія выдаецца ў Польшчы? Ці толькі традыцыйная, толькі вядомых паэтаў? Не! Паказваюцца на кніжных полках усё новыя і новыя прозвішчы маладых аўтараў, якія распачынаюць свой творчы шлях не заўсёды з найлепшым стартам.

Безумоўна, сучасная паэзія больш незразумелая, чым традыцыйная. Традыцыйная мае за сабою час, які асвойвае і дапамагае ўяўляць невядомае і цяжкае. Сучасная паэзія вымагае большай начытанасці і літаратурнай падрыхтоўкі. Але ж нашая партыя і ўрад выстаўляюць з кожным годам большыя культурныя вымаганні, стараюцца падняць кваліфікацыі народа. Народ рыхтуецца да складанейшых праблем у жыцці. Розум грамадскага вопыту паказвае, што трэба спрыяць развіццю людскіх талентаў тады, калі яны нарадзіліся і жывуць, а не тады, калі нам выгадна, каб яны нарадзіліся.

Зараз нам не трэба выдаваць сучаснай паэзіі ў такіх вялікіх тыражах, у якім выдадзена «Рунь». Ды наогул 2000 экз. на нашае беларсукае насельніцтва ў Польшчы — гэта за вялікі тыраж. А выдаваць неабходна. Дамагаюцца гэтага паэты, якія маюць творчыя запасы і добрыя мастацкія дасягненні. Думаю, што маюць права і падставы дамагацца.

Неяк усе нацыянальнасці на свеце, а вельмі наглядна відаць гэта ў нас, у Польшчы, клапоцяцца, каб паказаць сваю літаратуру і культуру наогул у як найшырэйшай яе разнастайнасці, найбагацей. Толькі нашыя браты хочуць перахітрыць разумнага і пляцуцца ў хвасце спадзяючыся, калі сучасная паэзія не «прымецца», тады яны запляскаюць у далоні ад радасці, што прадбачылі гэта і сучаснай паэзіі падрэзалі крыллі яшчэ тады, калі пачало паказвацца на іх пер'е.

Некаторыя аўтарытэты згаджаюцца выдаць зноў зборнічак вершаў нашых паэтаў на ўзор «Руні». Пэўна, лепш выдаць і так, чымсьці наогул не выдаць. Толькі гэтыя аўтарытэты неахвотна (далікатна кажучы) прыпамінаюць працавітым людзям, што працаваць не варта, не аплачваецца. Бо як жа інакш можна акрэсліць меркаванні тых людзей, якія даюць у 50 разоў лепшыя шансы папасці ў зборнік вершаў паэтам, напісаўшым адзін, два вершы ў год, чымсьці тым, што напісалі па 150 і больш.

Тады, як мы ўсе згадзіліся, што ў «Руні» вершы некаторых паэтаў прадстаўляюць іх творчыя запасы 0,5 прац., а другіх 50-ці прац., дык зрабілі гэта толькі таму, каб заахвоціць усіх, перад усімі адкрыць магчымасці развіцця і папулярызацыі сваёй творчасці, такія былі намеры. Зараз паўтарыць гэты рэцэпт, які мы прыпісалі «Руні», было б вялікай памылкай.

Ёсць і другія прычыны, якімі засланяюцца нашыя кіраўнікі Таварыства і не хочуць выдаць зборнікаў паасобных аўтараў — эканамічныя цяжкасці. Але 20 000 тысяч злотых, за якія можна выдаць 2 зборнікі не зрабілі б смяротнай дзіркі ў бюджэце Таварыства. Гэтыя справы павінны нармальна ўвайсці ў выдавецкія планы. Гэта адзін з пунктаў працы ГП БГКТ

ЯША БУРШ

УЛАДЗІМІР ГАЙДУК

Шчасце

Дарога кроў'ю абліта,
Дарога - доля.
Цемрай была спавіта —
Гора куколем.

Свет распаліла славай
Кастрычніка дата —
Новай стала дзяржава,
Ўжо — не магнатаў.

Шчасце прыйшло з усходу,
Магутнай дзеяй.
Яно глядзела вачыма
Добрай надзеі.

Яно не згасла ў трывогах
Цёмнай навалы.
Шчасце ўзышло на аблогах
Жытам удалым.

Шчасце расло ў турботах,
У жары змагання,
У агнявых грымотах
Новага рання!

Шчасце заве наперад
Йдзем крокам цвёрдым.
Песню пяем у голас
Аб шчасці гордым.

РОДНЫЯ ПЕСНІ

Ой вы, думкі - песенькі...
З роднае старонкі!
Ой вы, песні сумныя,
Ой вы, песні звонкі!

Хто стварыў вас песенькі,
Дык не трудна знаці.
Гора вас стварыла,
Што сядзела ў хаце

Чар ваш просты, шчыры,
З працы выплывае.
Той вас не палюбіць,
Хто жыцця не знае.

ЮНАЦКІ НЕПАКОЙ

У юнацкіх вачах
Прыгаслі агні,
Мутнай ночы заслон
Наплыў хваляй бясконцай...
Дзе ж той шлях,
Што мне мары далі?..
І вось жыцця ускалікнуў звон,
Уваскрэсла сонца!
У юнацкіх вачах,
Паказаўся ўвесь свет,
Паказаліся людзі.
І пазнаў я, што труд
І горкі пот
Гарэць у вачах будзе.

(Працяг са стар. 2)

раніцай. У кабіне былі два трупы: памочнік Губарта, капітан Отто Бунк і яшчэ адзін немец. Пілот быў паранены ў шыю. Канстанцін перад самым скачком разрадзіў пісталет у немцаў, а потым скочыў з самалёта.

— Якая ж сабака! — дабавіў да гэтага Пахітун. — Яго ўзялі з лагера ледзь жывога, апухшага, выхадзілі, выкармілі, тры месяцы навучалі. І глядзі, як адудзячыўся! Што людзям трэба — не разумею! — І Пахітун наліў другую шклянку водкі.

«Што людзям трэба!» Мы ведаем, што нам трэба! Мне так хацелася ўдарыць у гэту апухшую морду, развaліць гэты чэрап. Як надавалася да гэтага цяжкая бутэлька, што стаяла на стале.

Вярнуўшыся ў свой пакой, я думаў аб Канстанціне. І вось раптоўна ў мяне нарадзілася думка выкарыстаць балтаўню Пахітуна на сваю карысць.

Праз мінуту я быў у кабінеце Губарта.

— Урок з Канстанцінам сёння не адбыўся, ён не прыйшоў, — далажыў я.

— І ўсё?

— Не, не ўсё.

— Я вас слухаю.

— Мне не падабаецца Канстанцін.

— Чым менавіта? Сядайце, — сказаў Губарт і пачаставаў балгарскай сігарэтай.

Я сказаў, што на апошнім уроку Канстанцін захоўваўся падазрона. Цікавіўся мною, як я сюды трапіў, і што я тут раблю, пытаўся і аб ім, Губар-

70

це. Калі я пачаў яму тлумачыць размяшчэнне маскоўскіх паркаў, мне здалося, што Канстанцін ведае іх не горш мяне.

— Чаму аб гэтым вы вырашылі сказаць толькі сёння?

— Учора адразу пасля заняткаў, я пайшоў да вас, але вас не застаў. Я думаў, што не позна гэта зрабіць і сёння, тым больш, што хацелася яго прашчупаць больш дакладна.

Я ведаў, што Губарта ў гэты час на станцыі не было.

Губарт бубніў пальцамі па стале, глядзеў уважліва на пакрытыя белым лакам пазногці, потым узяў аўтаручку і пачаў круціць між пальцамі.

Я глядзеў на аўтаручку і думаў, колькі магла б яна, калі б умела гаварыць, расказаць страшных таямніц і гісторый!

— Добра, пане Хамякоў, я ўлічу вашы меркаванні, а з Канстанцінам вы больш не сустрэнецеся.

«Хто яго ведае — сустрэнемся ці не!» — падумаў я.

— Можна ісці?

— Калі ласка. Так... Ён ведае ваша прозвішча?

Губарт ужо, відавочна, непакоіўся за мяне.

— Апрача вас, я нікому прозвішча не называў. А што?

— Гэта між іншым. — І ўжо каб паправіць памылку, дадаў: — Калі вы з ім сустрэнецеся, напрыклад, у горадзе, то ні прозвішча, ні імені не называйце. Гэта лішняе.

71

КРУПІЦЫ

Крупіцы — цікавая вёска. Пад уплывам Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі ў канцы 1918 года ў гэтай вёсцы арганізавалася самая першая на Беласточчыне сялянская рада. Каб ліквідаваць яе, у Крупіцы былі накіраваны жандары.

У 1920 годзе рэвалюцыянеры Крупіц зноў арганізоўваюць сялянскую раду. Вядома, яна таксама не магла доўга ўтрымацца. Пасля вызвалення, у 1944 годзе, жыхары Крупіц актыўна падтрымвалі маладую народную ўладу.

З СУЧАСНАГА ЖЫЦЦЯ КРУПІЦ

У Крупіцах у адной палавіне вёскі жывуць беларусы, а ў другой — палякі. Беларусы ў большасці гавораць на роднай мове, а калі гутараць з палякамі, дык на польскай. Жывуць паміж сабою згодна і дружна, падобна таму, як гэта было ў мінулыя часы, калі беларусы і палякі Крупіц поплеч змагаліся супраць буржуазіі і памешчыкаў.

Адны другіх запрашаюць у госці, адны ў другіх хрысцяць дзяцей. Жэняцца палякі з беларусамі і наадварот. Беларусы, як у большасці ў Польшчы, веравызнання праваслаўнага, а палякі каталіцкага. У некаторых вёсках на Беласточчыне пануе рэлігійны фанатызм і рэлігія з'яўляецца прычынай усякіх непаразуменняў, асабліва тады, калі жэняцца паміж сабою веравызнаўцы розных рэлігій. У Крупіцах гэтага няма. У рэлігійных справах там выпрацаваўся своеасаблівы звычай. Сыноў хрысцяць па абрадам той рэлігіі, веравызнаўцам якой з'яўляецца бацька, а дачок — па абрадам той рэлігіі, да якой належыць маці. Напрыклад, Кастусь Сабешук ажаніўся з каталічкай Станіславай Сугеро. Сына хрысцілі яны ў царкве, а дачку ў касцёле.

АСВЕТА Ў МІНУЛЫМ І ЦЯПЕР.

У часы панскай Польшчы ў Крупіцах было 4 класы пачатковай школы. Сямікласная пачатковая школа была толькі ў Сямяцічах, аддеглых ад Крупіц 7 км. 7 класаў закончылі ў той час толькі тры дзяўчыны. У сярэдняй школе ніхто не вучыўся, а аб вышэйшай ніхто нават не мог марыць.

Зусім інакш цяпер. У Рогаўцы і Слохах Анапольскіх, да якіх ад Крупіц два кіламетры, ёсць 7-класныя школы. А пачынаючы ад восені гэтага года ў Крупіцах пачне працаваць таксама 7-класная школа. Каля 100 чалавек закончыла ў гэтай вёсцы сярэднюю і вышэйшую школу. Няма там такой сям'і, у якой хоць адзін чалавек не меў бы сярэдняй адукацыі.

М. Х.

Нарада адбылася ў павятовым Доме Культуры ў Міхалове. У ёй прынялі ўдзел бібліятэкары, кіраўнікі бібліятэк, кіраўнікі бібліятэчных пунктаў, святліц і мастацкіх калектываў з беларускага асяроддзя ў павеце.

З дакладам выступіў Ян Шуціла, кіраўнік аддзела культуры павятовай рады нарадовай у Беластоку.

Як вынікае з дакладу, у бібліятэках Беластоцкага павета, дзе пражывае беларускае насельніцтва, знаходзіцца надзвычай малая колькасць кніжак беларускай мастацкай літаратуры.

Аб гэтым сведчаць наступныя лічбы: агульны лік — 390 экз беларускіх кніжак, з якіх 114 экз. знаходзіцца ў бібліятэчных пунктах. У бібліятэках Бельскага павета знаходзіцца звыш 2 000 экзэмпляраў беларускіх кніжак. Трэба аднак сказаць, што павятовая бібліятэка ў Беластоку асаблівую ўвагу звярнула ў апошні час на развіццё беларускага чытальніцтва.

КАРЫСНАЯ

Надзвычай цікавая была дыскусія, якая разгарнулася пасля дакладу і ў якой прынялі ўдзел амаль усе прысутныя на нарадзе. Асабліва цікавым з'яўляецца той факт, што як бібліятэкары з грамадскіх бібліятэк, так і кіраўнікі бібліятэчных пунктаў, не абмяжоўваюцца толькі асветнай працай. Яны прымаюць удзел у працы самадзейных мастацкіх калектываў, існуючых у вёсках, і неаднойчы з'яўляюцца кіраўнікамі гэтых калектываў. Для прыкладу, кіраўнік грамадскай бібліятэкі ў Юшкавым Грудзе Людміла Казберук, якая прыцягнула ўжо 680 чытачоў, арганізавала калектыў мастацкага чытання, завяла сшытак наглядання за сваімі чытачамі, заахвоціла шмат людзей да чытання беларускіх кніжак, якіх мае 70 экзэмпляраў, і знаходзіць час на паглыбленне сваіх ведаў у галіне бібліятэказнаўства. Яна прымае актыўны ўдзел у працы мясцовага драмгуртка, які ў апошні час выступіў перад насельніцтвам з беларускімі аднаактовымі камедыямі «Боты» і «Пярэстая красуля».

Добра таксама прапагуе беларускія кніжкі грам. Казёл, кіраўнік бібліятэчнага пункта ў Вейках. Вялікім поспехам карыстаюцца ў яго творы Кузьмы Чорнага, Міхася Лынькова, Янкі Маўра і іншых беларускіх пісьменнікаў.

Інспектар асветы Дамінік Жэндзян, гаворачы аб вялікіх дасягненнях Юшкавага Груда ў галіне развіцця асветы і культуры, сказаў, што гэтыя дасяг-

ЭЛЕКТРЫЧНЫЯ БЮРАКРАТЫ

9 сакавіка прыехаў у Маліннікі працаўнік Бельскай электрастанцыі. Ён, не ўдаючыся ні з кім у размовы, паабрэзваў электрычныя лічнікі ад сеткі ў Марты Аляксеюк, Кацярыны Міранчук, Еўфрасіні Баршчэўскай і Уладыслава Буйнюка. Людзі былі вельмі здзіўлены такім учынкам працаўніка электрастанцыі. Усе яны заўсёды рэгулярна ўносілі плату за электрычнасць, і раптам такая нечаканасць — абрэзваюць электрычнае святло.

— Што ж вы робіце, я ж заплаціла за святло, — звярнулася да працаўніка Марта Аляксеюк, падсоўваючы яму квітанцыю.

— Якая мне справа да вашай квітанцыі, — адказаў той. — Далі мне загад абрэзаць святло і я абрэжу.

Так і зрабіў. Да таго яшчэ ўзяў 25 злотых ад Марты Аляксеюк за накладку пломбы на лічнік. На квіце нумар 27—49, за набраныя грошы, няма ніякай пячаткі. Яшчэ больш дзіўна, што ў той жа час працаўнік сарваў накладзеную пломбу і лічнік забраў з сабою.

Падобныя выпадкі здараліся ўжо неаднойчы ў Малінніках. Пакрыўджаныя сяляне ўсё маўчалі, бо не ведалі, да каго са сваёй крыўдай падацца.

Мо' і таму электрычныя бюракраты і надалей атручваюць жыццё жыхарам Маліннік. Як доўга такое будзе працягвацца — гэта залежыць ад дырэктара электрастанцыі ў Бельску.

(вб)

Два дні назад я наведаў умоўнае месца ля лазні і зрабіў на сцяне надпіс: 24/7. Лічнік абазначаў дату, а назоўнік — час дня, на які я вызначыў сустрэчу.

Сёння 24-га. У маім распараджэнні ўсяго пяцьдзесят хвілін. Трэба паспець.

Вось і першая вуліца, потым рынак, школа... Павярнуў за вугал. За вуглом — лазня. Уважліва разглядваю прахожых. Твары ўсе незнаёмыя. Насупраць лазні, на высокай цаглянай сцяне аб'ява бургамістра да «вызваленага ад бальшавікоў цывільнага насельніцтва». Я падыйшоў да сцяны і пачаў чытаць. Праз некалькі хвілін каля мяне спыніўся прахожы. Я скасіў вочы. Нешта незнаёмае. «Ці не слежка?» — падумаў я. Трэба перайсці ў іншае месца. Але толькі я зрабіў крок, як раптам пачуў шэпт прахожага:

— Кандрат Піліпавіч, дарагі, гэта я... куды ж вы?

Агледзеўся — на мяне глядзеў радасна Сямён Крываручанка.

— Сенька! — выдыхнуў я ціха, хоць мне хацелася закрычаць. Я ледзь стрымаўся, каб не кінуцца ў абдымкі.

— Часу не маю зусім, — прашаптаў ён. — Я без дакументаў, і павозка чакае. На другі раз назначай раней, або калі сцямнее.

— Як справы? — спытаў я.

— Усё добра. Жывы, здаровы... У дванаццаці кіламетрах.

72

— Не блізка?

— Н , самы раз. Толькі тут сустракацца нязручна. Падшукайце іншае месца.

— Паспрабую.

— У вас на станцыі ёсць стары Кальчугін. Паспрабуйце з ім дагаварыцца.

Я ўстрасянуўся:

— Аб кім ты гаворыш?

— Аб Кальчугіне. Гэта падпольшчык. Ён прабраўся да Губарта па заданню гарадской падпольнай групы. Сыны яго ў нашым тыле. Аднаго зваць Пятром, другога — Уласам.

— Тут не правакацыя?

— Што вы! Гэта сказаў мне камандзір партызанскага атрада. У шасцідзесяці кіламетрах стаяць.

— А Кальчугін не ведае, хто я?

— Адкуль ён можа ведаць! Ніхто не ведае, апрача мяне і камандзіра атрада. Кальчугін лічыць вас здраднікам, ён паведаміў падпольшчыкаў аб вас, і тыя збіраюцца вас сцапаць у горадзе.

— Здорава! — заўважыў я і падумаў «Толькі гэтага не хапае!». — А вас двое?

— Так. Я радыст.

— Перадай нашым, што ў мяне справы ідуць нядрэнна. Падрабязнасці пры другой сустрэчы. Сёння ж адстукайце, што каля вёскі Паточнай знаходзіцца аэрадром бамбардзіроўшчыкаў дальняй дзейнасці.

— Добра. А то мяне засыпаюць радыётэлеграмамі.

73

— Ідзі, не затрымлівайся. Праз тры дні назначу сустрэчу. Падыходзіць?

— Падыходзіць. Так! Калі Кальчугін не прызнаецца, шапніце яму: «Які лес не густы, а скрозь дрэвы ўсё відна».

На другі дзень раніцай Фама Філімоныч запрапанаваў мне памыцца ў лазні.

— Начальства ўсё ўжо выпарылася. Цяпер толькі пан камендант закончыў.

— Плечы пашаруеш? — спытаў я.

— А я венічкам... дубовым венічкам. Гэта куды лепш, чым мачалка. Ад усіх хвароб вызваляе. Збірайцеся.

Мы пайшлі ў лазню. Калі я раздзеўся, дзед паказаў мне цэбрак з вадою, паддаў пары і, сеўшы ля сцяны на кукішкі, пачаў назіраць, як я мыюся.

«Ну, пачнем!» — падумаў я і звярнуўся да Кальчугіна:

— Філімоныч, твайго сына Пятром завуць?

Стары ўстаў, быццам не чуючы пытання, і пачаў збіраць цэбэркі.

— Ты аглох?

— А? Што такое? — з прытворствам адказаў Фама Філімоныч.

— Я пытаю: у цябе сын Пётр ёсць?

— Ну?

— Ты адказвай, а не нукай?

— Ну, ёсць.

— А Ўлас таксама ёсць?

— Ну і што?

74

неннi былi магчымымi дзякуючы добраму супрацоўнiцтву бiблiятэкi, школы i грамадскай рады нарадовай.

Дырэктар агульнаадукацыйнага лiцэя ў Мiхалове Уладзiслаў Хомiч звярнуў увагу на тое, што адносiны беларускага насельнiцтва да сваёй роднай мовы будуць добрымi толькi тады, калi ў бiблiятэках i бiблiятэчных пунктах будзе дастаткова беларускай лiтаратуры.

Сакратар Галоўнага Праўлення БГКТ Вiктар Швед звярнуў увагу на лёгкую, маладзёжную i дзiцячую лiтаратуру. Каб павялiчыць зацiкаўленне беларускiмi кнiжкамi, трэба iх больш прапагандаваць. Трэба рабiць у грамадскiх бiблiятэках выстаўкi беларускiх кнiжак, павiнен быць пастаянны стэнд з навiнкамi беларускай лiтаратуры. У кожнай грамадскай бiблiятэцы павiнны знаходзiцца такiя часопiсы, як «Полымя», «Маладосць», «Беларусь», у якiх змяшчаюцца розныя лiтаратурныя навiнкi, апавяданнi i сцэнiчныя матэрыялы, якiя

НАРАДА

могуць выкарыстоўваць мастацкiя гурткi.

Цiкавым было выступленне старшынi павятовай рады нарадовай грам. Стшалкоўскага.

З мэтай пашырэння культурна - асветнай працы ў Беластоцкiм павеце тав. Стшалкоўскi запрапанаваў склiкаць супольную нараду прадстаўнiкоў Прэзiдыума павятовай рады нарадова Iнспектарату асветы. Павятовай бiблiятэкi i Галоўнага праўлення Беларускага таварыства.

Пасля дыскусii адбылiся семiнарныя занятквi для бiблiятэкараў, якiя праводзiла кiраўнiк бiблiятэкi Галена Мадзэлеўская.

На заканчэнне нарады адбыўся лiтаратурны вечар. Чытаў свае вершы Вiктар Швед. Многiя бiблiятэкары запрасiлi Вiктара Шведа на аўтарскiя сустрэчы з сваiмi чытачамi. Зразумела, запрашэннi былi прыняты.

В. Ш.

ПЕРАДАВЫЯ СЕЛЬГАСГУРТКI

700 ЦЭНТНЕРАЎ БУРАКОЎ з ГЕКТАРА

На тэрыторыi грамады Юшкаў Груд у Беластоцкiм павеце ўсё больш сялян пераконваецца ў карыснасцi арганiзавання сельскагаспадарчых гурткоў. За апошнi час у вёсках гэтай грамады арганiзавана 5 новых сельгасгурткоў. Зараз iснуе iх тут 7.

Найбольш актыўныя гурткi — у Юшкавым Грудзе i Круглым Ляску. Гуртkoўцы з Юшкавага Груда галоўны нацiск у сваёй працы кладуць на механiзацыю. Яны ўжо маюць 5 сеялак, малацiльны агрэгат, машыну для апыльвання, займаюцца вырабам чарапiцы. У блiжэйшы час яны намераны купiць трактар з цэлым камплектам сельгасмашын. Ужо некальнi год гуртkoўцы з Юшкавага Груда пад кiраўнiцтвам старшынi Янкi Казберука вядуць доследчыя ўчасткi. Гэта дапамагло iм павялiчыць ураджайнасць палёў.

Галоўная сiла ў развiццi сельгасгуртка ў Круглым Ляску — моладзь. Пад кiраўнiцтвам Гарасiма Кужалеўскага моладзь тут таксама вядзе доследчыя ўчасткi. Гэта iм дапамагло ў мiнулым годзе вырасцiць ураджай буракоў у сярэднiм па 700 цэнтнераў з гектара. А варта падкрэслiць, што глеба ў Круглым Ляску не найлепшая. Пераважна пясочкi. Члены сельгасгурткоў у Юшкавым Грудзе i Круглым Ляску i зiмой не марнавалi дарма часу. Яны арганiзавалi курсы па сельскагаспадарчай падрыхтоўцы. Гэта iм дапаможа яшчэ лепш працаваць у гуртках i атрымлiваць усё большыя ўраджаi.

(вб)

ШКОЛА і ЗАЦІКАЎЛЕННЕ

Пры пачатковай школе ў Мiлейчыцах ужо 3 гады iснуе школа сельскагаспадарчай падрыхтоўкi. Навучанне працягваецца 2 гады. У мiнулым годзе школу закончыла 12 маладых дзяўчат i хлопцаў. У гэтым лiку 9 асоб з Мiлейчыц, 2 асобы з вёскi Белкi i 1 — з Сабятына. Некаторыя з iх пачалi ўжо самастойна гаспадарыць, выкарыстоўваючы веды, набытыя ў часе навучання.

У бягучым навучальным годзе на I-шым годзе навучання вучыцца 18 асоб, на II-iм годзе — 10 асоб, у тым лiку на I-ым годзе вучыцца 6 асоб з навакольных вёсак, а на II-iм — толькi дзве.

Як бачым, мала моладзi вучыцца ў сельскагаспадарчай школе з навакольных вёсак каля Мiлейчыц. Цi можна мець прэтэнзiю да моладзi, якая мае закончаную пачатковую школу i застаецца на гаспадарцы, а не хоча вучыцца?

Так, можна. Бо сельскагаспадарча - асветнымi ўстановамi ствараюцца да навукi добрыя магчымасцi. Усё iдзе ўперад, i гаспадаркi патрабуюць таксама пастаяннага прымянення новай сельскагаспадарчай навукi. Моладзь павiнна гэта разумець i выкарыстоўваць усе магчымасцi, каб як мага больш вучыцца. Гаспадарка — гэта не менш складаны станок, чым фабрычны, абслугоўваць, якi трэба вучыцца. I павiнна ж разумець моладзь аколiцы Мiлейчыц, што школа сельскагаспадарчай падрыхтоўкi арганiзавана для яе, i хацелася б, каб больш моладзi стала наведваць гэтую школу.

Удзельнiкi мiлейчыцкай школы сельскагаспадарчай падрыхтоўкi не толькi праходзяць багатую праграму навучання для 2-гадовых сельскагаспадарчых школ, але яны маюць шырокiя магчымасцi арганiзаваць пры школе культурнае жыццё. Пры сельгасшколе iснуе святлiца, у якой арганiзуюцца пад кiраўнiцтвам настаўнiцы Ядвiгi Дамброўскай культурныя вечарыны, забавы i г. д. Удзельнiкi школы арганiзавалi драматычны гурток. Найбольш здольна i ўдала граюць у п'есах Т. Пахвiцэвiч i Я. Габрашук. Напрыклад, вельмi ўдалася гуртkoўцам пастаноўка аднаактовай п'есы Б. Пруса «I так бывае на свеце» на вечарыне 27-га лютага. У красавiку драматычны гурток пакажа жыхарам Мiлейчыц п'есу Я. Купалы «Прымакi».

Шкада, што мiлейчыцкай школай сельскагаспадарчай падрыхтоўкi не цiкавiцца Павятовае праўленне ССМ у Сямяцiчах. Аказваецца, што да гэтай пары нiхто яшчэ з ПП ССМ гэтую школу не наведаў. Арганiзатар культурнага жыцця, настаўнiца Я. Дамброўская наракае, што не мае, напрыклад, матэрыялаў для працы з драматычным гуртком. На маю думку, ПП ССМ павiнна зацiкавiцца жыццём школы сельгаспадрыхтоўкi ў Мiлейчыцах i паклапацiцца аб тым, каб моладзь з навакольных вёсак больш зацiкавiлася гэтай школай.

М. К.

Краявiд наваколля вёсак Грыбаўшчына, Ляшчаная i Крушыняны вельмi разнародны. Нiзiны што крок пераплятаюцца тут з шматлiкiмi ўзгоркамi, парослымi лесам. Гэта края iд з тыповымi ледніковымi формамi. Апрача таго Сакольшчына нiчым не адрознiваецца ад iншых адсталых куткоў Беластоцкага ваяводства. Няма тут нiякай прамысловасцi, нiякiх прадпрыемстваў. Людзi, галоўным чынам, жывуць з працы на гаспадарках i дапамагаюць сабе, выязджаючы на заработак у Беласток, цi ў iншыя гарады. Дзе-нi-дзе толькi займаюцца ткацтвам.

Такое становiшча мабыць, ужо незадоўга радыкальна пераменiцца. Залежыць гэта ад вынiкаў працы над пошукамi жалезных руд. Праведзеныя ўжо навуковыя доследы даюць падставы да аптымiзма.

Жалезная руда на Беласточчыне

Геалагiчная структура наваколля Саколкi моцна падобна да структуры такiх багатых высокаякаснай жалезнай рудой мясцовасцей у Савецкiм Саюзе як Крывы Рог, цi Курск. Так як i там, у Сакольшчыне выступае шматзначна магнiтная анамалiя. Гэта значыць, што ў тым раёне лiнii зямнога магнетызма моцна збліжаюцца i ствараюць замкнутыя сiстэмы. Такая з'ява выступае заўсёды там, дзе знаходзяцца багатыя запасы жалезных руд (магнетыту). Апрача гэтага, на прыгранiчнай тэрыторыi Савецкага Саюза, прылягаючай да Сакольшчыны, была нядаўна знойдзена жалезная руда.

Iдучы па гэтым прыкметам, аддзел жалезных руд Iнстытута геалогii ў Варшаве пастанавiў правесцi практычныя пошукi метадам свiдравання пароды. Буравыя шчылiны расплажаны ў чатырох пунктах Сакольшчыны паводле напрамку найвышэйшага згушчэння магнiтных лiнiй.

Бурэнне выконвае тут прадпрыемства геалагiчных прац з Варшавы. Работа iдзе надта iнтэнсiўна. Праца часам не спыняецца нават ноччу. Дагэтуль унутраная структура саўпадае з дакладнасцю да аднаго метра з прадбачваннямi геолагаў. сабраны матэрыял пойдзе да навуковага апрацавання ў Iнстытуце геалогii ў Варшаве. У залежнасцi ад вынiкаў гэтых даследванняў будзе вiдаць, цi Сакольшчына, а разам з ёю ўся Беласточчына, заквiтнее новым, сапраўды дынамiчным жыццём.

ВУЭР

АПТЫМІСТЫЧНЫ БАЛАНС

За апошнi час у нашым ваяводстве былi падлiчаны вынiкi працы павятовых праўленняў гмiнных спулдзельняў «Самапомац хлопска». Па велiчынi выпрацаванага даходу першае месца ў ваяводстве заняў ПЗГС у Бельску, а сярод паасобных ГС-аў таксама ГС у Бельску.

Запланаваны на 1959 год даход у колькасцi 549 тыс. злотых Бельскi ПЗГС перавысiў больш чым у два разы i дасягнуў 1331 тысячу злотых. Што датычыць гмiнных спулдзельняў Бельшчыны, то яны атрымалi даход у суме 3885 тысяч злотых супраць 3 692 тыс. па плану.

У сувязi з тым мы звярнулiся да кiраўнiка Бельскага ПЗГС-а Пятра Карнiлюка з просьбай падзялiцца з нашымi чытачамi сваiмi заўвагамi аб працы бельскага кааператыўнага гандлю.

Бадай што самай важнай справай у гандлю з'яўляецца адпаведная арганiзацыя працы i перш за ўсё адпаведны асартымент тавараў. Цяпер наш пакупнiк, а гэта перш за ўсё селянiн, не купляе ўжо ў краме абы што. З ростам культуры ў вёсцы растуць i запатрабаваннi яе жыхароў на якасна лепшыя i прыгажэйшыя тавары. Менавiта гэтаму пытанню Бельскi ПЗГС прыдаваў вялiкую ўвагу, намагаючыся забяспечыць падлягаючыя яму ГС-ы планаваным асартыментам тавараў, што садзейнiчала лепшаму таварaабароту i выключыла скапленне ў магазiнах ГС-аў нехадавых тавараў. Iтак, план продажу рознiчных тавараў ГС-ы Бельскага павета выканалi на 100,4 працэнта, а сам ПЗГС выканаў яго на 123,2 працэнта.

Выдатныя вынiкi дасягнулi ГС-ы Бельшчыны i ў галiне скупу сельскагаспадарчых прадуктаў. План скупу выканаы тут на 111,2 працэнта, а некаторыя ГС-ы, як напрыклад, ГС у Бранску выканаў план скупу на 131,19 працэнта, а ГС у Вышках на 124, 3 працэнта.

Дзякуючы намаганням працаўнiкоў ПЗГС-а, значна палепшылася i арганiзацыя працы, якая ў сваю чаргу аказала ўплыў на значнае панiжэнне сабекоштаў. Рашучая барацьба вялася i вядзецца надалей за памяншэнне растрат, рацыянальнае выкарыстанне транспарта i iншых непрадбачаных выдаткаў. Страты ў гэтай галiне паменшылiся ў Бельскiм павеце за апошнi год амаль на 25 працэнтаў.

Не малы ўплыў на поспехi ў працы аказала таксама доўгатэрмiновае спаборнiцтва памiж паасобнымi ГС-амi, якое шырока разгарнулася на Бельшчыне. Першае месца ў спаборнiцтве I групы ГС-аў заняў ГС у Бельску, а ГС у Орлi заняў другое месца ў рамках спаборнiцтваў III групы ГС-аў.

Усе гэтыя мерапрыемствы i прадзённыя клопаты аб належным гаспадараваннi грамадскiмi сродкамi садзейнiчалi дасягненню жаданых вынiкаў.

За выдатныя поспехi ў працы калектыў працаўнiкоў ПЗГС-а а таксама калектывы пераможных у спаборнiцтве ГС-аў будуць узнагароджаны дыпломамi i грашовымi прэмiямi.

З свайго боку жадаем Бельскаму ПЗГС-у i ГС-ам далейшых поспехаў у працы.

(пч)

З ЖЫЦЦЯ ССМ НА ДУБРОЎШЧЫНЕ

Члены ССМ у Дубасне пастанавiлi арганiзаваць маладзёжную групу, якая будзе займацца гадоўляй хатняй птушкi.

*

У Востраве гурток ССМ пастанавiў вясною заладжыць вопытныя ўчасткi. Яны хочуць пераканацца, якi гатунак найбольш прыдатныя да iх глебы.

*

У Новым Двары па iнiцыятыве членаў ССМ вясною будзе пабудавана даволi вялiкая спартыўная пляцоўка.

М. Х.

— А так, нiчога. Добрыя iмёны, праўда? Пётр i Ўлас — рускiя iмёны.

— Нядрэнныя, — нейкiм чужым голасам прабурчаў Фама Фiлiмонын.

— Чаму «нядрэнныя» — добрыя!

— Можна i так, — абыякава адказаў дзед.

— Не можна, а трэба. Яны ж рабяты добрыя, не то што iх бацька.

— Да чаго вы гэта ўсё, паночку? — насцярожана спытаў дзед.

— Наконт «паночка» ты кiнь раз i назаўсёды. Каб я гэтага слова ад цябе больш не чуў.

— Чаму так? — I дзед павярнуўся да мяне тварам. Цяпер я, быццам не чуючы пытання, працягваў сваю думку:

— Дык вось, аб сынах... Ты пытаеш, да чаго я ўсё гэта. Да таго, што аб добрых сынах забываць нельга.

Кальчугiн нахмурыўся, уздыхнуў i зноў павярнуўся да мяне спiною.

— Успамiнаць-та няма чым, самi дралу далi, а бацьку з сястронкай кiнулi — як, маўляў, хочаце, так i ўладжвайцеся. Iм, нябось, добра, пляваць на ўсё хацелi, жывуць сабе...

— А iх бацька ў гэты час гiтлераўцам у лазнi дубовым венiчкам плечы шлiфуе.

— Хто ты такi, жываглот? — не сказаў, а прахрыпеў Фама Фiлiмоныч, i я не пазнаў яго. Куды дзеўся дабрадушны стары! Цяпер на мяне глядзелi вочы, поўныя злосцi i нянавiсцi. Губы яго трэслiся, твар зрабiўся чырвоным. Ён памалу рушыў на мяне.

75

— А ну стой! Бо кiпятком ашпару! — прыгразiў я.

— Хто ты, шкура? Гавары, — працягваў напiраць дзед i ўвесь тросся, быццам у лiхаманцы.

— Аказваецца, ты не такi цiхi, як я думаў, — спрабаваў я перайсцi на жарт.

Але Фаме Фiлiмонычу, вiдавочна, было не да жартаў. Цяжка дыхаючы, ён падаўся ў кут, i ў яго руках з'явiўся калун з доўгiм тапарыскам.

— Раскрывайся, падла! — загадаў Кальчугiн.

— Якi лес не густы, а скрозь дрэвы ўсё вiдна, — адказаў я.

Стары апусцiў рукi, калун упаў i глуха стукнуў аб драўляную падлогу.

— Чаго ж ты маўчаў? — цiха праказаў Фама Фiлiмоныч. Ён не мог прыйсцi да сябе. Сеўшы на першую полку, ён схапiўся за галаву рукамi i заплакаў. Я сеў побач i абняў яго.

— Адкуль даведаўся пароль?

— Доўгая гiсторыя, пасля раскажу. Даведаўся ад чалавека, з якiм ты мне дапаможаш сустрэцца.

Фама Фiлiмоныч паглядзеў на мяне ва ўпор. Ён устаў з полкi, распраставаў плечы i загадаў, пагражальна памахiваючы венiкам:

— Лягай, лягай, кажу! Паказвай, дзе чэшацца, я табе зараз пачухаю спiнку... — Але ў голасе яго яшчэ дрыжэла хваляванне.

Я лёг, прадчуваючы, што цяпер дзед мне наладзiць сапраўдную лазню.

(Працяг будзе)

76

А. ЖУРАЎСКІ

Беларуская мова ў старажытнасці

(Пачатак у папярэднім нумары)

Усе гэтыя творы пісаліся і друкаваліся на беларускай мове са значнай прымессю лексічных і граматычных паланізмаў. У іх сустракаюцца толькі нямногія царкоўнаславянізмы, якія замацаваліся ў літаратурнай мове ўжо даўно і ў гэты час разглядаліся перакладчыкамі і перапісчыкамі як уласныя рысы беларускай літаратурнай мовы. На царкоўнаславянскай мове ў гэты час выдавалася і перапісвалася галоўным чынам спецыяльная царкоўная літаратура, якой карысталіся ў афіцыйным набажэнстве, у час адпраўлення рэлігійных абрадаў, хаця ў дадатковым набажэнстве — пры тлумачэнні зместу афіцыйнай часткі, у словах, гутарках, пасланнях і павучэннях — нярэдка выкарыстоўвалася і беларуская мова. У выніку такіх своеасаблівых умоў існавання царкоўнаславянскай мовы на Беларусі сляды ўздзеяння яе на літаратурную і жывую беларускую мову аказаліся зусім нязначнымі ў параўнанні з уплывам яе на некаторыя іншыя славянскія мовы.

Мова беларускай мастацкай літаратуры першапачаткова таксама захоўвала традыцыі старарускай літаратурнай мовы. Напрыклад, найбольш раннія беларускія летапісы кароткай рэдакцыі (Віленскі спіс 1495 г., Увараўскі і Нікіфараўскі спісы канца XV ст., Супрасльскі спіс 1519 г. і інш.) адлюстроўваюць прыкметны ўплыў старарускага летапісання як у форме апісання падзей, так і ў прыёмах мастацкага выражэння. Пазнейшыя летапісы поўнай рэдакцыі канца XVI-пачатку XVII ст., як і іншыя мастацкія творы гэтага часу, зусім свабодныя ад моўных традыцый старарускай пісьменнасці, затое на іх прыкметна адлюстраваўся ўплыў польскай мовы. Уплыў гэты прыкметны ў арыгінальных і асабліва ў перакладных творах. Перакладныя ж творы займалі значнае месца ў літаратурнай спадчыне мінулага. На беларускую мову былі перакладзены такія творы старажытнасці, як «Траянская гісторыя», «Александрыя» і папулярныя ў сярэдневякоўе ў Заходняй Еўропе рыцарскія і любоўныя раманы і аповесці накшталт «Аповесці аб Трыстане», «Гісторыі аб Баве», «Гісторыі аб Тундале рыцары» і інш. Па характару мовы да гэтых твораў прымыкаюць і некаторыя перакладныя гістарычныя раманы і аповесці («Гісторыя аб Атыле, каралі угорскім», «Аповесць аб Скандэрбегу»), а таксама навуковыя працы па гісторыі Польшчы, Літвы і Беларусі, перакладзеныя з польскай мовы («Хроніка ўсяго свету» М. Бельскага, «Хроніка славян» М. Стрыйкоўскага).

Асабліва распаўсюджанай у старажытнасці была дзелавая пісьменнасць дзякуючы таму, што ў час знаходжання Беларусі ў складзе Вялікага княства Літоўскага беларуская мова была прызнана дзяржаўнай мовай. На беларускай мове ў той час пісаліся шматлікія граматы, акты, дагаворы, прывілеі, статуты, яна ўжывалася ў прыватнай, афіцыйнай і дыпламатычнай перапісцы, у канцылярыях судоў і іншых дзяржаўных устаноў. Найбольш значнымі помнікамі гэтага разраду старажытнай беларускай пісьменнасці з'яўляюцца Літоўскі статут трох рэдакцый (1529, 1566 і 1588 гг), архіў канцылярыі Вялікага княства Літоўскага, вядомы пад назвай Літоўская метрыка, якая ў поўным сваім выглядзе змяшчала звыш 550 тамоў рознага роду дакументаў XIV—XVIII ст. (захавалася каля 200 кніг) і, нарэшце, шматлікія актавыя кнігі гарадскіх і земскіх судоў, управ і магістратаў XVI — XVII ст. Аб колькасці гэтых кніг можна меркаваць толькі прыблізна па пазнейшых зборах іх: у другой палове XIX ст. у Віленскі архіў было дастаўлена звыш 19 тысяч актавых кніг, знойдзеных у той час у гарадах і мястэчках цэнтральнай і заходняй Беларусі; у Віцебскім архіве захоўвалася каля 2 тысяч такіх кніг, сабраных у Віцебскай і Магілёўскай губернях.

Мова дзелавой пісьменнасці ў параўнанні з іншымі старажытнымі помнікамі была найбольш поўна насычана элементамі жывой гутарковай мовы свайго часу. Дзелавая пісьменнасць займала вядучае месца ў фарміраванні старажытнай беларускай літаратурнай мовы. яна пастаянна папаўнялася новымі моўнымі сродкамі з жывой мовы. якія затым распаўсюджваліся па ўсёй літаратурнай мове.

З другой паловы XVI ст. беларуская літаратурная мова падверглася моцнаму ўздзеянню з боку польскай мовы, што з'явілася адным з натуральных вынікаў гістарычных і палітычных умоў жыцця беларускага народа ў гэты час. Па Люблінскай уніі 1569 г. беларускія землі, як і ўсё Вялікае княства Літоўскае, былі далучаны да Польшчы. У гэтых умовах стварылася спрыяльная глеба для ўздзеяння польскай мовы на мову беларускай пісьменнасці ва ўсіх яе жанрава-стылёвых разнавіднасцях, пачынаючы ад дзелавых дакументаў і канчаючы рэлігійнымі творамі. Уплыў польскай мовы найбольш прыкметна адлюстраваўся на слоўніку старажытнай беларускай літаратурнай мовы, куды ўлілася вялікая колькасць польскай лексікі. Пэўная колькасць такіх слоў захоўваецца і ў сучаснай беларускай мове. Але ў старажытнай беларускай літаратурнай мове было многа і такіх польскіх слоў, якіх няма ў сучаснай беларускай мове. У беларускіх помніках канца XVI — пачатку XVII ст. звычайнымі з'яўляюцца, напрыклад, наступныя польскія словы: барва (фарба. колер), бронатный (карычневы, рыжы), валька (барацьба, бой), вальчити (змагацца, біцца), варунок (умова), вельце (многа, вельмі, надта), волати (крычаць, клікаць), вонтпити (сумнявацца), вшелякий (усякі, разнастайны), жадный (ніякі), завше (заўсёды), зацность (сумленнасць, высакароднасць), звытяжити (перамагчы, перaадолець), звлаща (асабліва, пераважна), лацный (лёгкі, зручны), назбыт (занадта, вельмі), нендза (нястача, галеча), обфитость (мноства, багацце), окрутность (лютасць, жорсткасць), опатрити (забяспечыць, надзяліць), пенкный (прыгожы, цудоўны), посполитый (агульны, усенародны), рок (год), скуток (вынік, вывад), споленость (супольнасць, агульнасць), уфати (давяраць, спадзявацца), фрасоватися (турбавацца, непакоіцца), цнота (дабрачыннасць, дабрадзейнасць), юж (ужо, цяпер) і інш.

Адсутнасць такіх слоў у сучаснай беларускай мове дае падставу сцвярджаць, што ў старажытнасці гэтыя словы былі запазычаны з польскай мовы толькі беларускай літаратурнай мовай, яны яшчэ не праніклі з літаратурнай мовы ў жывую народную мову і таму не пакінулі пасля сябе ніякіх слядоў пасля таго, калі беларуская літаратурная мова спыніла сваё існаванне. Праз польскую мову ў старажытную літаратурную мову прыйшло таксама многа слоў з іншых моў — нямецкай, чэшскай і асабліва лацінскай. Уплыў польскай мовы закрануў таксама і іншыя бакі беларускай літаратурнай мовы таго часу — фанетыку, марфалогію і сінтаксіс, але ў меншай ступені ў параўнанні з лексікай.

Пранікненне паланізмаў у старажытную беларускую літаратурную мову ў пэўнай ступені ўзбагачала яе, павялічвала яе лексічныя і словаўтваральныя сродкі і тым самым пашырала магчымасці мастацкага выражэння. Але разам з тым можна лічыць, што яно з'явілася адной з лінгвістычных прадпасылак для заняпаду старажытнай беларускай літаратурнай мовы, які наступіў у другой палове XVII ст. Шырокае пранікненне ў старажытную беларускую літаратурную мову лексікі, граматычных форм і сінтаксічных канструкцый польскай мовы ўсё больш і больш набліжала мову беларускай пісьменнасці да польскай мовы, а адсюль заставаўся толькі адзін крок да поўнай замены беларускай літаратурнай мовы польскай мовай. Гэты крок і быў ажыццёўлены ў другой палове XVII ст. іменна таму, што ў той час неабходныя ўмовы для гэтага былі ў наяўнасці. Старажытная беларуская літаратурная мова першапачаткова абслугоўвала патрэбы феадальна-вярхушачных слаёў грамадства. для шырокіх народных мас яна заставалася недаступнай. У час знаходжання Беларусі ў складзе Польшчы вышэйшыя колы грамадства з мэтай захавання свайго матэрыяльнага і палітычнага становішча хутка паланізаваліся і пачалі карыстацца польскай мовай. У гэтых умовах беларуская літаратурная мова страціла сваё значэнне і спыніла сваё існаванне. Выпрацаваныя ж і забытыя ёй на працягу стагоддзяў моўныя сродкі, у тым ліку і адзначаныя паланізмы. аказаліся хутка забытымі, бо яны яшчэ не паспелі ў свой час уліцца ў жывую народную мову, засвоіцца і замацавацца ў ёй.

Жывая ж беларуская мова ў той час не ведала ў такой ступені іншамоўных уплываў. яна працягвала жыць і развівацца па сваіх уласных законах. Дзякуючы гэтаму яна пражыла стагоддзі і з'явілася асновай для стварэння ў пазнейшы час, у новых гістарычных умовах, новай беларускай літаратурнай мовы, якой і карыстаемся мы ў сучасны момант.

ПЕКЛА ПРЫЙШЛО З СЯРЭДЗІНЫ ЗЯМЛІ

Ноччу з 29 лютага на 1 сакавіка страшнае землетрасенне разбурыла прыгожы 50-тысячны горад Марока — Агадзір. На працягу 10 секунд ад горада засталіся руіны. Тысячы людзей загінулі, тысячы былі жыўцом засыпаны зямлёй і руінамі.

Вось што расказвае адзін са сведкаў катастрофы, які ў той страшны час быў на вуліцы: «Святло раптам нагасла, зноў засвяціла і зноў

Порт Агадзір перад землетрасеннем.

згасла. Здавалася, што зямля ўцякае з-пад ног, недзе з сярэдзіны зямлі выходзіў глухі грукат. На хвіліну пазней з страшным грукатам пачалі валіцца дамы, як бы здмухнутыя якойсьці касмічнай сілай. На вуліцу выбеглі непрытомныя ад страху і роспачы людзі. Шукалі сваіх блізкіх, дзяцей, дзеці бацькоў. З руін даходзілі крыкі раненых і паміраючых».

Расказваюць іншыя: «Двое французскіх дзяцей абудзілася ў ночы сярод страшнага гуку. Калыска іх малой сястры была пустая, бацькоў ні следу. Дзеці са страху ўцяклі на вуліцу».

На адной з вуліц з расколатага на палову пакоя на 3-ім паверсе вартаўнікі знялі калыску з дзіцём, якое спакойна ў ёй спала. На іншай маладая пара, якая жыла на 2-ім паверсе, аказалася раптам у сваім ложку на вуліцы. Сярод загінуўшых не мала ёсць турыстаў, якія знаходзіліся ў Агадзіры на адпачынку.

У сувязі з трагічнай сітуацыяй у горадзе (адсутнасць святла, знішчаныя вадаправоды, недахоп вады, прадуктаў, пад гарачым сонцам хутка гніючыя людскія целы пагражалі эпідэміяй), мараканскія ўлады пачалі эвакуіраваць застаўшыхся ў жывых.

На ратунак тым, якія аказаліся пад абломкамі паспяшаліся ратаўнічыя каманды не толькі з Марока, але і з многіх іншых краін.

Уночы з серады на чацвер быў выданы загад, каб дынамітам разбіць застаўшыеся руіны і абліць горад негашанай вапнай. Практычна гэты загад азначаў смерць для тых, якія жылі яшчэ пад заваламі.

Аднак такі крок быў неабходны, бо ўжо шырыліся эпідэміі, асабліва тыф. Горад выглядаў страшна. Над мёртвымі вуліцамі стаяў чудны запах гніючых трупаў. Сярод руін лазілі вялі-

Агадзір пасля катастрофы.

зарныя шчуры.

«Калі недзе ёсць пекла, — пісаў карэспандэнт агенцыі УПІ, — знаходзіцца яно напэўна тут, у Агадзіры». З-пад руін усё яшчэ даносяцца крыкі аб дапамозе.

У чацвер рана ў Агадзіры наступіла новае лёгкае патрасенне. Факт гэты прыспешыў канчатковую эвакуацыю людзей і канчатковую працу над тым, каб разваліць усе пашкоджаныя дамы ў горадзе. Паводле апошніх даных, лічба забітых даходзіць да 12 тысяч, раненых 5 тысяч.

ПРЫЧЫНА КАТАСТРОФЫ

Ужо даўно вядома людзям, што час-ад-часу ў зямной кары адбываюцца тэктанічныя патрасенні і рухі, якія бываюць прычынай землетрасенняў, выбуху вулканаў і т. п. І вось такое тэктанічнае патрасенне мела месца ў Атлантычным акіяне, каля Агадзіра. Гэтае тэктанічнае патрасенне зрабіла вялікія змены на дне акіяна ў заліве пад горадам. Дно акіяна паднялося на 1460 м. Менавіта, на дне акіяна паўстала як бы вялікая гара. Марское дно, якое дагэтуль знаходзілася на глыбіні 1500 метраў, цяпер знаходзіцца на 40 м.

МОДА

На гэты раз

ДЛЯ МУЖЧЫН.

Лёгка дапасаваны пінжак з матэрыялу ў клетку, да яго аднаколерныя нагавіцы. Будзеце выглядаць элегантна і прыгожа.

Мужчынскі світэр з шэра-сіняй воўны заменіць вам пінжак у веснавыя дні. Модна!

Ленінскія дні ў будучых настаўнікаў

У сувязі з 90 гадавінай з дня нараджэння вялікага Леніна па ўсім свеце адзначаюцца Ленінскія дні.

У Настаўніцкай студыі ў Беластоку на ўрачыстым пасяджэнні, арганізаваным студэнцкім камітэтам ЗМС і ПОП, быў заслуханы даклад мгр. Г. Юзвюка пад загалоўкам «Ленін і польская справа». Затым выступіў з цікавай праграмай Беларускі калектыў песні і танца ў Беластоку.

Бурнымі апладысментамі сустрэлі прысутныя выступленне калектыву. У зале не змаўкалі воклічы «біс». Спадабаліся гледачам і вершы Віктара Шведа.

Вельмі шкада, што такі добры калектыў так рэдка выступае перад моладдзю Беласточчыны, і ў першую чаргу, перад студэнцкай моладдзю.

Ад імя студэнцкага камітэта ЗМС хачу падзякаваць Беларускаму мастацкаму калектыву пры ГП БГКТ, кіраўнікам яго, а таксама Віктару Шведу за аказаную прыемнасць і пажадаць ім многа поспехаў у жыцці і карыснай працы.

І. Зенюк
І сакратар студэнцкага камітэта ЗМС пры Настаўніцкай студыі ў Беластоку.

З жыцця моладзі Плюціч

Вёска Плюцічы з'яўляецца адной з найбольшых і найпрыгажэйшых у Бельскім павеце. Па колькасці моладзі яна займае таксама адно з першых месц: налічвае больш 100 хлопцаў і дзяўчат. Два гады таму назад было арганізавана тут тры гурткі: БГКТ, ЗМВ і ЛЗС. Да гэтых гурткоў належыць амаль уся моладзь вёскі. Гурткі гэтыя працуюць даволі актыўна. Гуртком ЗМВ у гэтым годзе быў арганізаваны аркестр мандалiністаў, які налічвае 22 асобы. Трэба сцвердзіць, што плюціцкая футбольная адзінаццатка ў мінулым годзе дабілася класа «Ц». Капітанам, а заразам і найлепшым футбалістам каманды, з'яўляецца Мікола Вайцюк.

У Плюцічах існуе таксама драматычны гурток, які з сваім багатым рэпертуарам выступіў у навакольных вёсках. Па колькасці членаў багаты таксама гурток БГКТ. Налічвае ён 62 асобы.

Як відаць, плюціцкая моладзь мае вялікія дасягненні.

Янка Трафімюк
Бельск

ПРАЦА ЗМВ у НАРВЕ

13 сакавіка 1960 г. адбыўся справаздачна - выбарчы сход гуртка ЗМВ у Нарве, Гайнаўскага павета. Члены гуртка добра выпрацавалі праграму працы. Штодзень у мясцовы клуб збіраецца моладзь, дзе ўсе разам чытаюць кніжкі, спяваюць песні. Зараз моладзь рыхтуе да пастаноўкі дзве п'есы — «Палац справядлівасці» і «Бэз». Моладзь жыве справамі сваёй вёскі і аколіцы. Маладыя актывісты — Мікола Койла, Янка Русіновіч і іншыя растлумачвалі сялянам дэкрэты ўрада Народнай Польшчы, таму ГРН Нарва першынствуе ў выкананні дзяржаўных паставак. Двечы ЗМВ сочаць за тым, каб сяляне прыкладна вялі свае гаспадаркі, павышалі культуру апрацоўкі зямлі.

8 асоб сярод членаў ЗМВ набываюць пачатковую адукацыю. На сходзе моладзь вырашыла вечарамі абавязкова чытаць кніжкі па павышэнню гаспадарчай культуры, якіх дагэтуль не было ў мясцовай бібліятэцы.

З выпадку 1000-годдзя Польшчы наша моладзь выступіла з ініцыятывай, каб у маі г. г. арганізаваць фестын над Нарвай і прыняць актыўны ўдзел у пасадцы дрэў у нараўскім парку. На сходзе было выбрана новае праўленне гуртка. Старшынёю выбраны паважаны ўсімі Янка Русіновіч, сакратаром Пятро Смактуновіч, а скарбнікам Валя Граматовіч.

Неабходна падкрэсліць, што вялікую дапамогу нараўскай моладзі аказаў грамадскі камітэт ПАРП. Моладзь вельмі ўдзячна за гэта сакратару камітэта Міколу Русачыку і старшыні грамадскай рады нарадовай Аляксандру Кур'яновічу.

Марыя Ляшчынская
Нарва, Гайнаўскі павет

Сельгасмашыны ў Тафілаўцах

Сельскагаспадарчы гурток у вёсцы Тафілаўцы, Гайнаўскі павет, арганізаваўся восенню мінулага года, зараз складаецца ён з 17-ці членаў. Першай дзейнасцю гуртка было стварэнне машыннага аб'яднання. І вось цяпер машыннае аб'яднанне купіла ў Гайнаўцы ў ПОМ-е малацільны агрэгат і другія неабходныя сельскагаспадарчыя машыны. Жыхары вёскі вельмі гэтым здаволены, бо ўсім вядома, якое значэнне для вёскі маюць сельскагаспадарчыя машыны.

М. П.

У нас, у Кожыне

Дружна і весела жыве моладзь у нашай вёсцы. Штовечар збіраюцца дзяўчаты і хлопцы, развучваюць п'есы, песні, танцы. Ужо жыхары вёскі паглядзелі п'есу «Паўлінка» і некалькі іншых. Наш гурток нават выязджаў у суседнія вёскі — былі ў Паўлах і Плёсках. Паслухаць нашых спевакоў прыязджаюць людзі і з іншых вёсак. Прыемна паслухаць, як спяваюць Васіль Ваўрэнюк, Мікалай Нікалаюк, Пятро Зуёнак, Мікола Раманюк, Міхаіл Сцепанюк, Іван Саковіч.

З дзяўчат славяцца сваімі галасамі Ніна Нікалаюк, Ліда Саковіч, Валя Нікалаюк. Акампаніруе на розных музычных інструментах Іра Буслоўская, вельмі здольная дзяўчына.

Далейшых поспехаў вам, сябры.

Жэня Чураўская.

Не берагуць лес

Паміж Лапухоўкай і Тынявічамі Вялікімі на ўзгорку знаходзіцца невялікі лясок, які мясцовыя жыхары называюць хваінай. Тут жыхары Лапухоўкі хаваюць бульбу на зіму, восенню тут можна назбіраць грыбоў, летам адпачыць у вольны час.

Але вельмі шкада і нават прыкра, што лапухоўцы не шануюць гэтай хваіны. Часамі можна ўбачыць, як некаторыя жыхары сякуць тут маладыя дрэўцы, або абсякаюць іх галлё і верхавіны. Пры такіх адносінах ад маладога ляска хутка могуць застацца толькі пні.

Ці не маглі б лапухоўцы пакінуць такое бясчынства?

Валодзя Ляўчук
Тынявічы Вялікія

Чакаем кінаперасоўку

Наша вёска Мякішы належыць да «цёмнага кутка» ў Бельскім павеце. Суседнія вёскі, напрыклад, Пасынкі, Чыжы, ці Кленікі наведвае кінаперасоўка. Да студзеня 1960 года прыязджала кінаперасоўка ў недалёкую ад нас вёску Локніцу. Апошнім быў цікавы фільм «Бяссмертны гарнізон» і «Шэршань», на якіх было больш як па 60 чалавек. З нашай вёскі таксама было многа моладзі.

Але ўжо другі месяц кіно не прыязджае невядома па якой прычыне. Жыхары вёсак чакаюць кінаперасоўку, а яе, як гаворыць беларуская гаворка, «ні слыху, ні дыху». Ці не можна было б, каб Ваяводскі Аддзел кіно ў Беластоку зацікавіўся гэтым пытаннем і выслаў кінаперасоўку, каб жыхарам Локніцы, а таксама суседніх вёсак можна было хоць раз у месяц паглядзець цікавы фільм.

Мікалай Ігнацюк
Мякішы
Бельскі павет

Грыша Маркоўскі з вёскі Плёскі, Бельскі павет, славіцца ў наваколлі пляценнем каробак. Жыхары навакольных вёсак з прыемнасцю карыстаюцца яго вырабамі.

На здымку: Грыша Маркоўскі за работай. Побач ужо гатовая каробка, сплеценая ім.

Пеця Іванюк
Плёскі

Арганізаваны бібліятэчны пункт

Нядаўна ў Дубічах-Царкоўных, Гайнаўскі павет, арганізаваны бібліятэчны пункт. Кніжкі перадала вёсцы публічная бібліятэка ў Дашах у колькасці 400 тамоў. Прыняў іх Мікола Чыквін і быў выбраны бібліятэкарам. Кніжкі розныя — беларускія, рускія і польскія. Жыхары вёскі гэтым вельмі задаволены і ўдзячны кіраўніку школы Георгію Койле за клопаты аб тым, каб у вёсцы была свая бібліятэка.

Мікола Панфілюк
Дубічы - Царкоўныя

У Панскай Машчоне няма святліцы

Жыхары вёскі Панская Машчона (Сямяціцкі павет) вельмі хочуць, каб у вёсцы была святліца. Яны згодны дапамагчы выканаць некаторыя работы і нават грашовымі сродкамі. Бяда толькі ў тым, што няма кіраўніка будовы і добрага майстра.

Неабходна, каб ГРН у Нурцы зацікавілася гэтым пытаннем і дапамагла жыхарам Панскай Машчоны, тады ў іх шырэй зможа разгарнуцца культурнае жыццё.

І. Беразавец
Бельск

Набліжаецца вясна

З кожным днём набліжаецца да нас хуткімі крокамі вясна. Кажуць, што добры гаспадар наперад думае пра вясну і стараецца да яе як найлепш падрыхтавацца. Добра падрыхтаваліся да сустрэчы вясны сяляне з вёскі Дубічы - Царкоўныя Гайнаўскага павета. Большасць з іх ужо закупіла ў гміннай спулдзельні (ГС) у Кляшчэлях мінеральныя ўгнаенні, прыгатавала плугі, бароны і другія сельскагаспадарчыя прылады.

П. М.

ДОМ НАСТАЎНІКА

У Гайнаўцы будзе пабудаваны Дом Настаўніка. Думка аб гэтым з'явілася яшчэ ў мінулым годзе. З вялікай ахвотай адгукнуліся настаўнікі павета на такую ініцыятыву Аддзела Саюза польскіх настаўнікаў. Усе настаўнікі аднагалосна згадзіліся, каб усе ўзнагароды перайшлі на пабудову Дома Настаўніка. І вось цяпер ужо гэтая сума налічвае 75 000 зл. Ініцыятыву настаўнікаў Гайнаўшчыны падтрымалі Галоўнае праўленне Саюза польскіх настаўнікаў, перадаказваючы на гэтую пабудову 400 000 зл., Паветовая рада нарадовая - 400 000 зл. Гэтая пабудова будзе каштаваць агульна 1 200 000 зл.

Падсумоўваючы гэтыя грошы, трэба сцвердзіць, што яшчэ трохі не хапае. І вось таму ўсе настаўнікі павета прынялі абавязацельства ў гэтым жа годзе заплаціць па 200 зл., што вынясе агульна 80 000 зл.

Варта звярнуць увагу на тое, што вялікую ролю ў арганізацыйнай працы пры гэтай будоўлі адыграе энергічная і самаадданая праца Аддзела Саюза настаўнікаў на чале з Антонам Семенюком.

А. Закройшчык
Кленікі.

ЛІТАРАТУРНЫ ВЕЧАР

18 сакавіка у Варшаўскім Аддзеле Беларускага грамадска - культурнага таварыства адбыўся аўтарскі вечар Андрэя Беразоўца, арганізаваны Варшаўскай групай літаратурнага аб'яднання. Свой вечар аўтар распачаў апавяданнем «Насустрач жыццю». Гэтае апавяданне выклікала сярод прысутных актыўныя спрэчкі. Далей Андрэй Беразавец чытаў вершы на беларускай, польскай і рускай мовах. Пасля сардэчнай крытыкі прысутныя пажадалі аўтару далейшых поспехаў.

Я. Апісэровіч

ПАДЗЯКА

Праўленне Гарадскога Аддзела БГКТ у Беластоку шчыра дзякуе Нілу Грэсю за здачу 5-ці кніжак у нашу бібліятэку.

Праўленне Аддзела

ДОМ КУЛЬТУРЫ ў СТАВІШЧАХ

Святліцу ў Ставішчах пабудавалі некалькі год таму назад грамадскім чынам. Будуючы гэты будынак, не адзін бацька гаварыў:

— Вось будынак, дык будынак! Дзеці будуць мець дзе пагуляць. Кончыцца іх бяда. Не будуць прасіць ужо хаты на забаву ў гаспадароў. Гуляйце, дзеткі, весяліцеся, але не забывайце аб сваім «Доме культуры». Развівайце мастацкую дзейнасць.

Так гаварылі грамадзяне Ставішч, калі будавалі святліцу ў сваёй вёсцы. Моладзь з ахвотай ўзялася за работу. Часта рыхтавала танцавальныя вечарыны і пастаноўкі. Люба было паглядзець на гэтых юнакоў і дзяўчат, якія культурна праводзілі час.

А як гэта дзейнасць зараз выглядае?

— У нас усё заціхла. Не чуваць ужо прыгожых галасоў дзяўчат, якія выконвалі народныя песні. Хлопцы таксама ўзяліся за іншую работу. Наш «Дом культуры» стаіць пусты. Вокны павыбіваны, няма догляду, няма парадку, няма, — уздыхнуўшы сказаў гр. СС. — Мы, старыя, самі не дамо рады. Трэба, каб моладзь ўзялася за гэту справу, а мы дапаможам. На каляды Мікола Пятышук, інструктар пажарнай аховы ў Чаромсе, падрыхтаваў танцавальную вечарыну, на якую сабралася шмат моладзі. Выйграў грам. М. Пятышук: зарабіў некалькі сотнь грошай і прапаў. А наша моладзь сціць. А мо' яна прабудзіцца да вясны?

МАЦЕЙКА

Дзякуем

Ад імя жыхароў вёскі Гарбары і іншых вёсак пошты Юшкаў Груд хачу падзякаваць пісьманосцу Грыгорыю Насуце за добрую працу і пажадаць яму здароўя і добрых поспехаў у працы.

Нягледзячы на марозы і завіруху, ён заўсёды своечасова прыносіць газеты і часопісы, заўсёды ў добрым настроі, з жартам, і ніколі ў яго ні адна газета, ні адзін ліст не згінуў, абавязкова быў дручаны адрасату.

Уладзімір Палецкі
в. Гарбары,
пошта Юшкаў Груд

Трагічны выпадак

16 сакавіка г. г. ля вёскі Крынкі здарыўся страшны выпадак, пры якім ахвярамі смерці аказаліся рабочыя Чаплевіч і Хлус. Машына сакольскага МПРБ, якой кіраваў шафёр Кішкель, ударылася бартом аб дрэва. Гэта здарылася ў выніку таго, што шафёр у нецвярозым стане сеў за руль.

Генрых Піліпайць

„N I W A"

Organ ZG BTSK Adres ZG BTSK: Białystok Warszawska 11 tel 54-14

Redaguje Kolegium Adres redakcji: Białystok ul Wesołowskiego 1 tel. centr 37-41 red naczelny i sekretariat 25-89

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa"

Warunki prenumeraty w Polsce miesięcznie — 2 40 zł kwartalnie — 7 20 zł półrocznie — 14 40 zł rocznie — 28 80 zł

Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPIK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma

Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10 15 zł półrocznie — 20 30 zł i rocznie — 40 60 zł. Należność na prenumeratę za granicę wpłacać na konto — PKO 1-6- 100024 PKWZ „Ruch" Warszawa

Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONA" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto N B P Warszawa 2-6-51 Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4,16

Nkl. 5.000 Bltk N 1

Не буду ў вас забіраць час, дарагія чытачы, і расказваць, як Усевышні дайшоў да свайго вынаходства і з нічога зрабіў зямлю.

Распачну ад таго, як Адам прачнуўся ў раі і ўбачыў каля сябе незнаёмае, доўгавалосае стварэнне. Толькі прайшло першае здзіўленне, ён асцярожна дакрануўся пальцам да грудзі незнаёмай. Адчуў пад пальцам атласную далікатнасць скуры, прыемную цяплынь цела і прыпляснуў языком ад здавальнення.

Потым сарваўся, пакланіўся, прыкрыў далонню шыю, бо быў без гальштука, прадставіўся і даведаўся, што доўгавалосая называецца Евай. У раі не было ніводнай саперніцы, і Ева была шчаслівай, як ніякая жанчына на зямлі.

Ёй не прыходзілася марнаваць часу на праседжванне ў касметычных кабінетах, не мучылася ў цырульніка пад гарачым каўпаком і не выбірала фасонаў сукенак у краўчых. Фарсіла ў тым, чым Бог надарыў і заўважыла, што Адаму гэта надзвычай падабаецца.

ЗА ГРАХІ прадзеда

Аднак хутка Адам пераканаўся, што Ева — стварэнне капрызнае, фанабэрыстае, патрабавальнае, крыклівае і пры найменшым непаразуменні выпускае ваду з вачэй.

Каб пазбегнуць сырасці і не набрацца раўматызму, Адам ва ўсім уступаў Еве.

У ракавы дзень, калі Ева зацягнула Адама пад забароненую яблыню, як на грэх, Усевышні быў у службовай камандзіроўцы. Хоць яблыкі былі непрычадныя, маленькія, адным словам, райскія яблычкі, але ўсё ж-такі Еве ўдалося спакусіць Адама. Вядома, Ева не ведала, што ў садзе зроблены пералік і ўсе яблычкі падлічаны. Калі Ўсевышні вярнуўся, убачыў пад дрэвам агрызкі яблык. Ён хутка знайшоў непаслухмяных злачынцаў і прагнаў іх з раю без двутыднёвага папярэджання.

Гэты ўчынак можна было б назваць бяздушным, аднак неабходна ўзяць пад увагу тое, што тады невядомай была дактрына: чалавек — самае каштоўнае на свеце.

На зямлі Адама і Еву ахапіла пачуццё сораму, таму некаторыя месцы свайго цела яны прыкрылі фігавым лісцём з моднымі ўзорамі.

Выгнанцы ўспомнілі словы: «у поце твару будзеш есць хлеб свой» і пайшлі шукаць пякарню, а не знайшоўшы яе, сталі сілкавацца ўсялякай раслінай дробяззю. З часам бусел прынёс ім двух сыноў — Каіна і Авеля. Адам і Ева выхоўвалі дзяцей без сямейнага дастатку і не наракалі на сямейны крызіс.

Калі дзеці падраслі, падужэлі, Каін выпусціў дух з Авеля. За свой хуліганскі ўчынак ён застаўся непакараным, таму што ў той час не было галоўнага кодэкса. У выніку з калена Каіна вывяліся нашы чыгуначнікі, якія сёння выпускаюць дух з нас у вагонах. Перамучаныя, залітыя потам, мы ездзім у цягніках. Усевышні бачыць гэта, аднак за грахі нашы не ўмешваецца ў чыгуначныя парадкі.

Дзядзька Лявонь

САВЕЦКІ ГУМАР

НЕЗЯМНАЯ ВЕТЛІВАСЦЬ

— Праходзьце, калі ласка, наперад.

Без слоў.

Бывае і так...

АБ БЮРАКРАТЫЗМЕ

...І спраўку, што ты не рыба... І тры фотаздымка не забудзь!

П'ЯНІЦА і ШАВЕЦ

(гумарэска)

Аднойчы вечарам п'яніца зайшоў да шаўца.

— За што ты кожны дзень п'еш? — звяртаецца да п'яніцы шавец. — Я так цяжка працую і не маю грошай на выпіўку.

П'яніца адказвае:

— Як у мяне застанецца толькі залатоўка, я ў вечары высажваю руку праз акно і крычу «грош да гроша» і мне прыбаўляецца па залатоўцы. Вось за гэта і п'ю.

П'яніца выйшаў з хаты, стаў за сцяну і чакае, ці шавец не паспрабуе лёгкага заробку.

Не памыліўся. Адчыняецца акно, высоўваецца шавецкая рука, у якой бліпічыць залатоўка, і чуецца голас шаўца:

— Грош да гроша.

П'яніца неспрыкметна палажыў яму ў руку сваю залатоўку. Бачыць шавец, спраўдзілася, і кажа да жонкі:

— Гэта малыя грошы, давай пяцьсот злотых, то будзе тысяча.

Жонка дала пяцьсот злотых. Шавец высадзіў праз акно пяцьсот злотых і крычыць з усяе сілы:

— Вялікія грошы да вялікіх грошай!

П'яніца схапіў з рукі шаўца пяцьсот злотых і пабег што сіл. А шавец крычаў, аж ахрып, а грошай сваіх не вярнуў.

П'яніца зноў будзе мець за што выпіць і напэўна пры гэтым успомніць лакомага шаўца

Янка Плева
Ласінка

Агенцтва гумару і сатыры паведамляе

...усіх грамадскіх бібліятэкараў аб вынаходніцтве новага способа на распаўсюджванне бібліятэчных кніжак сярод сялян. Гэты спосаб просты, танны і дае стопрацэнтавую гарантыю паспяховасці. Бярыце з сабой спіс кніжак і ідзіце па вёсцы. Гаспадары маюць мяккія сэрцы — не адмовяць. У адпаведнай рубрыцы падпішуць, што чыталі «Мінскі напрамак», «Выбраныя творы» Янкі Купалы ці Коласа, «Трылогію» Сенкевіча і іншыя. А што яны не будуць ведаць, нават «з чым гэты твор ядуць» — гэта нічога не пашкодзіць.

Астаецца толькі выявіць, што вынаходніцай гэтага метада з'яўляецца І. Касцюк, бібліятэкарша вёскі Козлікі Беластоцкага павета.

На падставе інфармацыі М. В., жыхара Козлікаў, апрацаваў — Вуэр.

РЭБУС

Прачытайце беларускую народную пагаворку.

КАЛІСЬ І СЁННЯ

Вопратка сваёй работы,
Мовы не было пра ооты,
Лапці — вось абутак першы...
Й не пісалі хлопцы вершаў,
Бо пісаці не ўмелі.
А якую страву елі?
Аснаўной была ў нас ежа:
Бульба ды... ды квасок з дзежы.
Мэбля? Так, былі ў хаце
Па-за печаю палаці.
Спала там уся сям'я,
Знаю гэта, спаў і я.
Помню тыя цёмны ночы,
Устане бацька і грукоча,
Запаліць лучыну ў копцы...
— Уставайце — кажа, — хлопцы,
Трэба жыта змалаціці,
Ды падатак заплаціці.
Уставайце й вы, дзяўчаты,
Мо' прыедзе хто ў сваты,
Адпачылі за нядзельку,
Трэ' канчаць сваю кудзельку
Сёння ўжо не тыя годы —
Шафы з люстрам, ды камоды,
Крэдансы, сталы і крэслы,
Хата бацькава ўжо цесна.
Кожнае дзяўчо ў нылёнах,
Або ў іншых там стылёнах,
У кожнай на руцэ гадзіннік,
Гэта ў нас ўжо не навіна.
А мо' хто таму не верыць?
Той няхай гады прымерыць,
Параўнае трыццаць пяты
І гадок шасцідзесяты.
Хай памерыць, параўнае
Той, хто гэта памятае.

М. ВАЛАКІТА

ПАН

Да бацькі прыехаў сын з горада і выабражае сябе вялікім панам. Аднойчы бацька кажа да сына:

— Пайдзі заграбі панадворак.

— Не ведаю, як гэта зрабіць? — адказвае сын.

Бацька павёў сына ў гумно па граблі. Убачыўшы граблі, сын пытаецца:

— Тата, як гэта называецца?

У гэты час наступіў ён на граблі, а тыя трэснулі яго па ілбе.

— А каб вас чорт, граблі!.. — ускрыкнуў сын.

Тодар Міхалюк
Койлы

АПОШНЯЯ ВОЛЯ

Пытаюць злачынца, асуджанага на смерць:

— Якая твая апошняя воля?

— Я хачу свежых чарэшняў, — адказвае злачынец.

— Цяпер жа зіма, няма свежых чарэшняў, — кажуць яму.

— Гэта нічога, я пачакаю да вясны, — адказвае той.

А. Хвойко
Мастаўляны.

У СУДЗЕ

— Ці вы бачылі, як яны біліся?

— Так.

— А чаму вы не баранілі пакрыўджанага?

— Я не ведаў, хто з іх будзе пакрыўджаны.

Мікалай Кандрацюк
Гайнаўка

ПАМІЖ ДЗЕЦЬМІ

— Ці вушы належаць да твару?

— Не ведаю. А чаму аб гэтым пытаеш?

— Бо мама казала вымыць твар, і не ведаю, ці вушы таксама.

Міхась Пятручук
Заблотчына

НЕ ДАСТАЎ

Маці вымыла бялізну і кажа да сына:

— Ідзі павесь, толькі на сонцы.

Хлопчык залез на хату і крычыць:

— Мама, я не дастану.

Ліда Іванюк
Трэшчоткі

